

Aurskog-Høland kommune

den romslige kommunen

Aurskog-Høland kommune

Økonomiplan 2018-2021

Vedtatt i kommunestyret 18.12.2017

Innhold

0. Saksprotokoll for vedtatt økonomiplan 2018-2021 med budsjett for 2018.....	3
1. Innledning.....	6
2. Kommunens sentrale plansystem og styringssystem	7
3. Verdigrunnlag og personalpolitikk	9
4. Konsekvenser av statsbudsjettet 2018.....	10
Regjeringens signaler på kort og lang sikt.....	10
Finanskapittelet i Aurskog-Høland kommune	11
5. Tjenesteproduksjon.....	14
Befolkningsutvikling og boligbygging.....	14
Beskrivelse av tjenesteproduksjonen	16
Sektor: Helse og rehabilitering	16
Sektor: Oppvekst og utdanning	26
Sektor: Samfunn og utvikling.....	37
Sektor: Teknisk drift og kultur	46
Stab: Administrasjon og HR	57
Stab: Økonomi	61
6. Den økonomiske balanse.....	65
Hovedoversikt drift etter rammer	65
Hovedoversikt drift etter arter	66
Hovedoversikt investeringer.....	67
Saldering av budsjettet og handlingsregler	68
7. Vedlegg	70
Inndekking av avgiftsbelagte tjenester	70
Betalingssatser og gebyrer.....	71
Investeringsprosjekter – ikke realiserte/gjennomført til kostnad under budsjett.	77
Økonomisk oversikt på tjenestenivå.....	78
Tildelt netto ramme sektorer og staber før nye tiltak	79

0. Saksprotokoll for vedtatt økonomiplan 2018-2021 med budsjett for 2018

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 17/04461
Arkivkode
Saksbehandler Knut Røgholt

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Komite for helse og rehabilitering	13.11.2017	30/17
2 Komite for oppvekst og utdanning	13.11.2017	26/17
3 Komite for teknisk drift og kultur	13.11.2017	29/17
4 Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	13.11.2017	32/17
5 Eldrerådet	13.11.2017	32/17
6 Formannskapet	20.11.2017	126/17
7 Kommunestyret	18.12.2017	63/17

Økonomiplan 2018 - 2021 med budsjett for 2018

Kommunestyret har behandlet saken i møte 18.12.2017 sak 63/17

Møtebehandling

- Forslag fra Ragnar Heide (AP) på vegne av AP, SP, Krf, SV og MDG om å legge inn forslaget fra komite for oppvekst og utdanning som nytt pkt. 6 i stedet for formannskapets innstilling pkt. 6:** «Innsparing på 1,7 mill. kr i sektoren iverksettes ikke. Kr 1 mill. kroner brukes til økt lærertetthet. Kr 700.000 brukes til styrking av helsesøstertjenesten på barnetrinn 1 – 7. Beløpene tas fra budsjettert overskudd i 2018».

Forslaget fikk 33 stemmer og vedtatt mot 2 stemmer, H 2.

- Forslag fra Rune Jørgensen (Frp):**

«Stab administrasjon og HR øker sin generelle innsparing fra 50.000,- til 318.000 kroner. Differansen på 268.000 kroner omdisponeres til økt bunnfradrag for eiendomsskatt».

Forslaget fikk 12 stemmer, Frp 8, H 4 og falt mot 23 stemmer.

- Forslag fra Rune Jørgensen (Frp):**

«Stab økonomi øker sin generelle innsparing fra 50.000 kroner til 150.000 kroner. Differansen på 100.000 kroner omdisponeres til økt bunnfradrag for eiendomsskatt».

Forslaget fikk 12 stemmer, Frp 8, H 4 og falt mot 23 stemmer.

4. Forslag fra Rune Jørgensen (Frp):

«Bygdebokprosjektet avvikles. 1.000.000 kroner foreslås omdisponert til økt bunnfradrag for eiendomsskatt».

Forslaget fikk 12 stemmer, Frp 8, H 4 og falt mot 23 stemmer.

5. Forslag fra Rune Skansen (Krf) om et nytt punkt 14:

«Rådmannen skal komme tilbake til kommunestyret med plan for finansiering og oppstart av IPT dagaktivitetstilbud for hjemmeboende demente, så snart pilotprosjektet er evaluert».

Forslaget ble enstemmig vedtatt. Punktene 14,15,16 blir da henholdsvis 15,16,17.

Votering

Det ble votert over hvert enkelt punkt i vedtaket.

1. Enstemmig vedtatt
2. Enstemmig vedtatt
3. Enstemmig vedtatt
4. Enstemmig vedtatt
5. Vedtatt med 23 stemmer mot 12 stemmer, Frp 8, H 4.
6. Vedtatt med 33 stemmer mot 2 stemmer, H 2.
7. Enstemmig vedtatt
8. Enstemmig vedtatt
9. Enstemmig vedtatt
10. Enstemmig vedtatt
11. Enstemmig vedtatt
12. Enstemmig vedtatt
13. Enstemmig vedtatt
14. Enstemmig vedtatt
15. Enstemmig vedtatt
16. Enstemmig vedtatt
17. Enstemmig vedtatt

Vedtak

1. Økonomiplan 2018 -2021 godkjennes. For budsjettåret 2018 er rammene bindende.
2. Gebyrer og betalingssatser godkjennes i samsvar med saksvedlegg 2 og 3. Det er innarbeidet 100 % dekning innenfor selvkostområdene.
3. Kommunestyret godkjenner låneporteføljen til Aurskog-Høland kommune. Alle lån i porteføljen kan være gjenstand for refinansiering i budsjettåret 2018. Rådmannen står fritt til å betale budsjetterte avdrag på de lån man finner formålstjenlig, uavhengig av opprinnelig vedtak. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån inntil 98,5 mill. for å finansiere nye netto bevilgninger til investeringer for 2018.
4. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån inntil 25 mill. i 2018 til innvilgelse av startlån.
5. Eiendomsskatt
I medhold av Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal følgende utskrivingsalternativ benyttes for skatteåret 2018:

- a) Jfr. §3g - Eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen, unntatt på verk og bruk og annen næringseiendom.
  - b) Eiendomsskattesatsen fastsettes til to promille.
  - c) For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) gjelder et bunnfradrag på kr 500.000 av takstverdi.
  - d) Eiendomsskatten skal betales i to terminer, med forfallsdato 1. juni 2018 og 1. november 2018
  - e) Tidligere vedtatte eiendomsskattevedtekter og fritaksbestemmelser legges til grunn for utskrivningen
6. Innsparing på 1,7 mill. kr i sektoren iverksettes ikke. Kr 1 mill. kroner brukes til økt lærertetthet. Kr 700.000 brukes til styrking av helsesøstertjenesten på barnetrinn 1 – 7. Beløpene tas fra budsjettert overskudd i 2018.
  7. Det utarbeides en digitaliseringsplan for grunnskolen i Aurskog-Høland i løpet av 2018. Kostnadene dekkes innenfor sektoren.
  8. Nåværende priser for Folkebadene opprettholdes. De tas opp til vurdering etter ett års drift av nye Bjørkebadet.
  9. Årskort/sesongkort på Bjørkebadet skal gjelde ett år fra kjøpsdato.
  10. Ønsker gjennomgang av helsekoordinator stillinger for å klargjøre behov i forskjellige diagnoser, da dette blir tatt opp gjentatte ganger, både eksisterende og nye stillinger. Vurdere om det er hensiktsmessig å samordne stillingene i f.eks. sosionomstillinger.
  11. Det settes ned et utvalg hvor en gjennom trepartssamarbeid ser på løsninger for å få til flere heltidsstillinger (bli en heltidskommune).
  12. Aurskog-Høland kommune skal jobbe for et seriøst arbeidsliv, og vi skal ta initiativ i Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR) for å knytte seriøst arbeidsliv opp mot vår felles næringsstrategi.
  13. Leie av kultursal med alkoholserving avklares etter at Ruspolitisk handlingsplan er vedtatt.
  14. Rådmannen skal komme tilbake til kommunestyret med plan for finansiering og oppstart av IPT dagaktivitetstilbud for hjemmeboende demente, så snart pilotprosjektet er evaluert
  15. Rådmannen gis fullmakt til å rette opp reglementer, retningslinjer mm slik at disse harmoniserer med forutsetningene for vedtaket i økonomiplan.
  16. Rådmannen gis fullmakt til å innarbeide endelig vedtak i tallbudsjettet.
  17. Budsjettert overskudd avsettes til sentralt driftsfond.

1. Innledning

Rådmannen legger med dette fram forslag til budsjett for 2018, og økonomiplan for 2019-2021.

Aurskog-Høland kommune er en kommune i vekst. Kommunene tillegges samtidig stadig nye oppgaver. Dette er en spennende og interessant utvikling, men også utfordrende. Kommunen har i tillegg tidligere hatt et relativt lavt investeringsnivå. I sum bidrar disse faktorene til at kommunen har et betydelig investeringsbehov i perioden 2014-2020. Investeringsbehovet er fulgt opp med politiske vedtak, som er innarbeidet i denne økonomiplanen. Økningene i investeringene skjer i hovedsak innen følgende områder:

- Bjørkelangen skole
- Helsehus
- Svømmeanlegg
- Myrvang - samlokaliserte boliger, avlastningsboliger, opplæringsleilighet og aktivitets- og dagsenter for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Nye Løken barnehage

Sektorenes hovedstrategier, som er forankret i sektorplaner, ligger til grunn for økonomiplan for å gi en felles forståelse av langsiktige utfordringer, strategier og tiltak. I tillegg er tiltak med økonomiske konsekvenser inntatt i økonomitabellene i sektordelen. Driftstiltakene, som er et uttrykk for økte utgiftsbehov, er større i økonomiplanperioden 2018-2021 enn i tidligere perioder. Merforbruk ved rapporteringen for 2017, samt 2018 som første driftsår for flesteparten av de nye byggene er viktige årsaker til at legges opp til økte driftsrammer.

Kommuneplanen skal rulleres i løpet av 2017/2018. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsverktøy, og omfatter alle viktige mål og oppgaver i kommunen.

Økonomiplanperioden 2018-2021 vil være en konsolideringsperiode for kommunen. Vedtatte investeringer skal gjennomføres og driftes, samtidig som kommunen videreutvikles. Fra 1. januar 2020 vil Aurskog-Høland kommune og Rømskog kommune slås sammen til en ny kommune. Det er ikke lagt inn føringer i økonomiplanen, utover at fellesnemndas inntekter og utgifter er synliggjort i driftsoversikten. Konsolidert økonomiplan for begge kommunene samlet for årene 2020 og 2021 er ikke utarbeidet.

For å kunne møte utviklingen er det avgjørende at kommunen evner å omstille seg. Kommunen har forberedt seg på dette ved å forbedre driftsresultatene de siste årene. Innovasjon og digitalisering vil stå sentralt i de kommende årene. Dette vil sikre et tilstrekkelig tjenestetilbud, samt å videreutvikle tjenestetilbudet der det er nødvendig. Helt overordnet mener rådmannen det vil være avgjørende viktig at resultatene (netto driftsresultat) ikke svekkes i den videre behandlingen av denne økonomiplanen. Det ligger en forpliktelse både hos ledere og ansatte å nå målene og gjennomføre tiltakene som beskrives i økonomiplan 2018-2021.

Aurskog-Hølands verdigrunnlag «RAUS» står for respekt, ansvar, utvikling og service, og tar utgangspunkt i kommunens visjon, «Den romslige kommunen». Dette skal ligge til grunn for alt arbeid som utføres i kommunen.

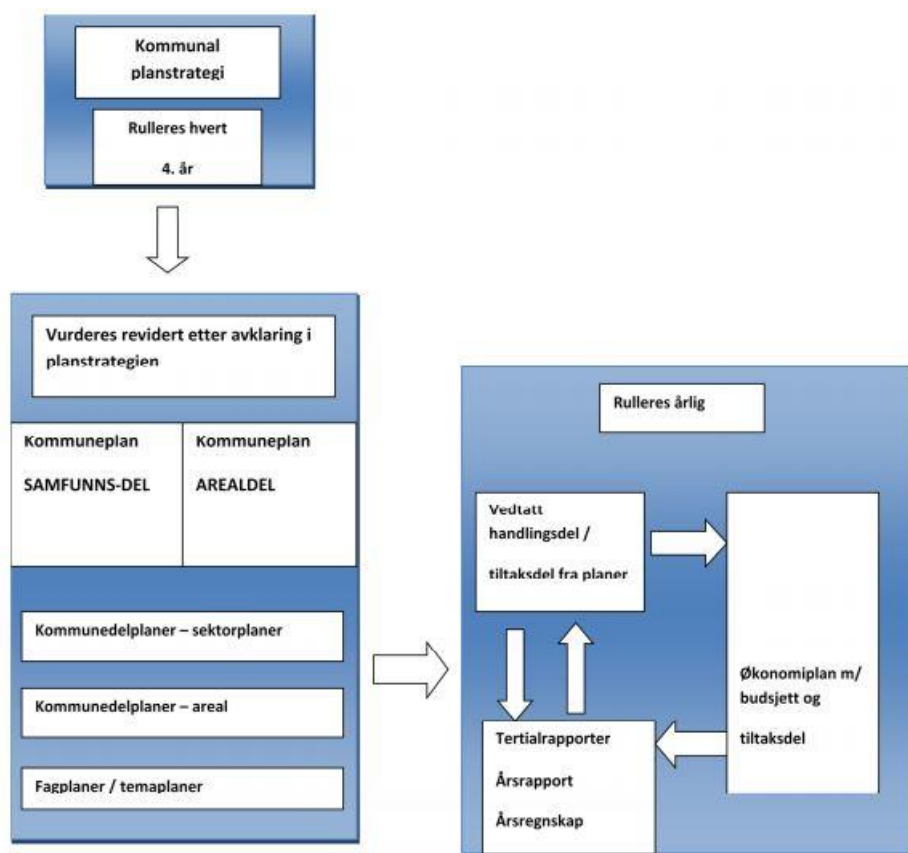
Bjørkelangen, 2. november 2017
Siri Hovde, rådmann

2. Kommunens sentrale plansystem og styringssystem

Kommunens sentrale plansystem består av følgende elementer:

- Kommunal planstrategi
- Kommuneplanen
- Økonomiplanen (kommuneplanens kortsiktige del)
- Årsbudsjett
- Rapportering og regnskap

I tillegg kommer kommunedelplaner, fagplaner/temaplaner og øvrige planer.

Kommunal planstrategi

Bestemmelsen om kommunal planstrategi er nedfelt i den nye Plan- og bygningsloven § 10-1. I bestemmelsen heter det at kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Planstrategien skal omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden. Ved behandlingen av planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunal planstrategi for Aurskog-Høland kommune 2016-2020 ble vedtatt av kommunestyret 20. juni 2016.

Kommuneplanen

Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel, som begge trekker opp målsettinger og hovedprioriteringer for kommunen i et lengre perspektiv. Gjeldende kommuneplan for perioden 2010-2022 ble vedtatt i 2011.

I planstrategien vedtok kommunestyret å rullere kommuneplanen. Arbeidet ble igangsatt sommeren 2016. Planprogrammet som legger premissene for det videre arbeid med kommuneplanen, ble vedtatt i kommunestyret 31. oktober 2016.

Økonomiplanen (kommuneplanens kortsiktige del)

Økonomiplanen har et fireårig perspektiv, og rulleres hvert år. Økonomiplanen skal beskrive kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene, basert på forutsetninger og føringer lagt i kommuneplanen.

Økonomiplanen skal settes opp med balanse mellom utgifter og inntekter hvert år. I Aurskog-Høland behandler kommunestyret økonomiplanen i desember, og behandlingen skjer parallelt med behandlingen av årsbudsjettet.

Årsbudsjettet

Årsbudsjettet er identisk med det første året i økonomiplanen, og er til forskjell fra de tre neste årene, bindende for kommunen. Årsbudsjettet skal settes opp i balanse, og skal bestå både av et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett.

Rapportering og regnskap

I løpet av året er det to hovedrapporteringer (tertialrapporter) som behandles av kommunestyret, med rapporteringstidspunkt per 30. april og 31. august. Her foretas det en grundig gjennomgang av regnskapet i forhold til budsjettet. Årsbudsjettet bestemmer nivået på tjenesteproduksjonen og utgifts- og inntektsnivået i budsjettet, mens tertialrapportene er rene avviksrapporter sett opp mot vedtatt budsjett.

Administrasjonen er gitt fullmakter til å justere budsjettet i løpet av året innenfor hver enkelt sektor/budsjettområde. I forbindelse med tertialrapportene foretas det budsjettjusteringer etter behov, både i de folkevalgte organer og administrativt.

Kommunen er pålagt å avgi løpende informasjon om ressursbruk og tjenesteproduksjon til bruk i nasjonale informasjonssystemer, jfr. kommuneloven § 49 og forskrift om rapportering per 15. februar hvert år. Kommunestyret er pålagt å behandle årsregnskapet og årsrapporten innen 1. juli det påfølgende år, jfr. kommuneloven § 48 og regnskapsforskriften § 10.

Kommunens styringssystem

Kommunens styringssystem er bygd opp rundt fokusområdene som er vedtatt i kommuneplanen for 2011-2022. Styringssystemet baserer seg på å gjennomføre systematiske målinger av henholdsvis økonomisk balanse, sykefravær, medarbeidertilfredshet, brukertilfredshet og kvantitative resultater innenfor den enkelte virksomhet. Styringsinformasjonen som fremkommer danner grunnlag for den administrative styringen av kommunens virksomheter, og gjøres tilgjengelig for den politiske ledelsen i kommunen.

3. Verdigrunnlag og personalpolitikk

Aurskog-Høland kommunes visjon er: *Den romslige kommunen*. Kommunens verdier, RAUS, er tett knyttet til visjonen, og er utgangspunkt for kommunens etikk.

Verdigrunnlag

Kommunens visjon

Aurskog-Høland – den romslige kommunen.

Kommunens verdigrunnlag

Verdigrunnlaget «RAUS» tar utgangspunkt i visjonen, og står for:

Respekt. Alle har rett til å bli sett, hørt og tatt på alvor.

- Hvis svar ikke kan gis umiddelbart, er vi forpliktet til å gi informasjon om når svar kan forventes.

Ansvar. Vi tar ansvar og er til å stole på.

- Den myndiggjorte medarbeideren er den viktigste enkeltfaktor for hvordan kommunens tjenester oppleves.
- Vi skal være løsningsorienterte.
- Vi skal ta beslutninger innen vårt ansvarsområde.

Utvikling. Vi ser muligheter og gjør noe med dem.

- Årlige brukerundersøkelser og tilbakemeldinger skal være viktige faktorer i en kontinuerlig prosess for å utvikle og forbedre kvaliteten på tjenestene, og de ansattes holdninger.

Service. Vi opptrer åpent, ærlig og tydelig.

- Serviceerklæringer på utvalgte tjenestoområder som er vedtatt politisk, gjøres kjent for brukerne.
- Serviceerklæringene skal brukes aktivt av de ansatte.

RAUS er forpliktende for kommunen og de ansatte i forhold til:

- Brukere av kommunens tjenester.
- Sektoren/staben/virksomheten/avdelingen.
- Samarbeidspartnere i og utenfor kommunen.
- Den enkelte ansatte.

Kommunens personalpolitikk

Aurskog-Høland kommune har som hovedmål for sin arbeidsgiverrolle at de ansatte skal medvirke til at kommunens mål nås. Kommunens ansatte skal ha en meningsfylt arbeidsplass, med muligheter for personlig, sosial og faglig utvikling. Medarbeiderne er kommunens viktigste ressurs for å gi innbyggerne tjenester med god kvalitet. Det stilles derfor krav til hvordan lederne på de ulike nivåene ivaretar og utøver ledelse. Resultatene av hvordan vi klarer å rekruttere, beholde og utvikle medarbeidere er svært viktig. Personalpolitikken skal bidra aktivt til at kommunen når vedtatte mål.

4. Konsekvenser av statsbudsjettet 2018

Regjeringens signaler på kort og lang sikt

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren

Det legges fra regjeringens side opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på om lag 4,6 mrd kroner i 2018, tilsvarende 0,9 %. Videre legger regjeringen opp til en realvekst i frie inntekter på knapt 3,8 mrd kroner. Dette tilsvarer en realvekst på 1,0 %.

Inntektsveksten i 2018 er regnet fra inntektsnivået i 2017, slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2017. Det innebærer at oppjusteringen av anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2017 med 4 mrd kroner ikke påvirker nivået for sektorens inntekter i 2018. Dette er etablert praksis. Pris- og lønnsvekst for kommunesektoren er for 2018 anslått til 2,6 %.

Særskilte områder

Boligsosiale tilskudd

I statsbudsjett 2017 ble 5,7 millioner kroner av det boligsosiale tilskuddet innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Det foreslås å innlemme ytterligere 15,5 millioner kroner i rammetilskuddet for 2018.

Opptappingsplan for rus

For 2018 foreslås det en ytterligere opptapping på 300 millioner kroner.

Personer med demens

Det foreslås å legge til rette for om lag 350 flere dagaktivitetstilbud til personer med demens i 2018. Midlene er øremerkede tilskudd.

Tilskudd til flere barnehagelærere

Helårseffekten av skjerpet pedagognorm skal etter planen tre i kraft fra 1. august 2018. Med bakgrunn i dette, er 247,2 millioner kroner innlemmet i rammetilskuddet for 2018.

Tidlig innsats i barnehage og skole

Av veksten i kommunesektorens frie inntekter er 200 millioner kroner begrunnet med økt satsing på tidlig innsats i skole og barnehage i 2018.

Tidlig innsats overgang mellom barnehage og skole

For å legge til rette for at alle barn kan få en trygg og god overgang mellom barnehage og skole, har regjeringen sendt på høring et forslag om å lovfeste en plikt for barnehageeier og skoleeier til å samarbeide om denne overgangen. For å kompensere for lovendringen, er det lagt inn en økning i rammetilskuddet på 20 millioner kroner i 2018.

Endring i kontantstøtte

Det er fra 1. juli 2017 innført krav om fem års botid for rett til kontantstøtte. Endringen vil kunne føre til økt etterspørsel etter barnehageplass. Det foreslås at rammetilskuddet til kommunene økes med 18,5 millioner kroner som kompensasjon for helårseffekten. Kontantstøtten ble økt fra 1. august 2017. Det er forventet at dette vil redusere etterspørselen etter barnehageplasser. Som følge av dette er rammetilskuddet foreslått redusert med 127,9 millioner kroner i 2018.

Barnevern

200 millioner kroner av forslaget til vekst i frie inntekter begrunnes med forebyggende tiltak for barn, unge og familier. Midlene åpner også for at kommunene kan prioritere ytterligere satsing på helsestasjon- og skolehelsetjeneste i 2018.

Finanskapittelet i Aurskog-Høland kommune

Skatt

Skatteanslaget for 2018 er beregnet til 382,1 millioner kroner. I 2. tertial ble prognosen fra 1. tertial opprettholdt på 361,5 millioner kroner.

Rammetilskudd

Rammetilskuddet for 2018 er beregnet til 460,6 millioner kroner. I 2. tertial ble prognosen for 2017 oppjustert med 2 millioner kroner, til 441,8 millioner kroner.

Samlet sett gir dette beregnede inntekter på skatt og rammetilskudd på 842,7 millioner kroner i 2018.

Eiendomsskatt

Det er ikke lagt opp til endringer i promillesats eller bunnfradrag i økonomiplanperioden 2018-2021. Økningen i eiendomsskatt fra 2017 til 2018 skyldes forventet økning i formuegrunnlagene som følge av prisstigning fra 2015 til 2016. Når det gjelder utgiftssiden, vises det til nærmere omtale under stab Økonomi i kapittel 5.

Integreringstilskudd

Integreringstilskudd er oppjustert med 3 millioner i inntekt, som er budsjettert avsatt på fond.

	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Integreringstilskudd	20,5 mill. kr	20,5 mill. kr	20,5 mill. kr	20,5 mill. kr

Generelt tilskudd rentekompensasjon

Det gis rente- og avdragskompensasjon for investeringer i omsorgssektoren, og rentekompensasjon for investeringer i skolesektoren og til kirkebygg. Ordningen administreres av Husbanken. Aurskog-Høland kommune har tatt ut sin del av rammen til skolesektor.

	ØP 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Rentekompensasjon	5,1 mill. kr	5,1 mill. kr	5,1 mill. kr	5,1 mill. kr

Ressurskrevende tjenester

Det gis et øremerket tilskudd fra Staten til ressurskrevende tjenester. Det gjøres fratrukk i beregningsgrunnlaget for kommunal egenandel. Kommunens kompensasjon opprettholdes på 80 % av netto lønnsutgifter utover innslagspunktet. Kommunal egenandel er nok en gang økt med 50.000 kroner utover vanlig prisjustering.

	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Ressurskrevende tjenester	10 mill. kr	10 mill. kr	10 mill. kr	10 mill. kr

Rente- og avdragsutvikling

Ved regnskapsavslutningen for 2016 hadde kommunen en brutto lånegjeld på 1 053,3 millioner kroner ekskl. startlån. Ettersom de planlagte låneopptakene er større enn låneavdragene i 2017, vil kommunens bruttogjeld ved inngangen til økonomiplanperioden 2018-2021 være 1 135,8 millioner kroner.

Utviklingen i brutto lånegjeld i perioden 2016-2021 vises i tabellen nedenfor:

(Tall i millioner kr)	R 2016	B 2017	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Låneopptak		140,2	98,5	-13,5	47,4	29,4
Låneavdrag		-57,7	-53,0	-52,3	-49,2	-49,7
Sum brutto lånegjeld per 31.12 (ekskl. startlån)	1053,3	1 135,8	1 181,4	1 115,6	1 113,8	1093,5

Etter flere år med høye investeringer, vil investeringstakten flate ut, og brutto lånegjeld i økonomiplanperioden 2018-2021 ha en moderat nedgang med 3,7 %, eller 42,3 millioner kroner. En årsak til denne utvikling skyldes at det i planperioden er lagt opp til 25 % egenkapitalfinansiering. I tillegg videreformidles startlån fra Husbanken til låntakere, og disse betaler renter og avdrag. Det tilstrebes at kommunens låneprofil i Husbanken blir slik at etterslepet på renter og avdrag blir minst mulig. Det budsjetteres derfor i liten grad med at kommunen skal få utgifter på dette. Det innebærer også at ekstraordinær nedbetaling av startlån fra brukerne må tilbakebetales Husbanken årlig.

Avdrag på lån

Kommunen nedbetaler sine lån med såkalte minimumsavdrag. Dette beregnes ut fra forholdet mellom avskrivninger, bokførte anleggsmidler og lånegjeld.

	2018	2019	2020	2021
Minimumsavdrag	53,0 mill. kr	52,3 mill. kr	49,2 mill. kr	49,7 mill. kr

Renteutgifter

Utviklingen i renteutgifter kan forklares med forventet økt rentenivå. Det budsjetteres med at rentenivå øker fra 1,56 % i 2018 til 2,69 % i 2021.

	2018	2019	2020	2021
Forventede renteutgifter (ekskl. startlån)	20,8 mill. kr	22,3 mill. kr	25,5 mill. kr	28,8 mill. kr

Renteinntekter

Renteinntektene forventes å øke i takt med forventet økt rentenivå i økonomiplanperioden.

	2018	2019	2020	2021
Forventede renteinntekter (ekskl. startlån)	5,0 mill. kr	7,0 mill. kr	8,0 mill. kr	8,0 mill. kr

Startlån

	2018	2019	2020	2021
Låneopptak startlån	25,0 mill. kr	25,0 mill. kr	25,0 mill. kr	25,0 mill. kr

Oversikt over låneportefølje per 31.8.2017

Nav	Ref. nr	Forf.	Restgj	i % av	Tot	Rentereg.
Hovedbok, Rentebytteavtaler						
Aurskog-Høland - Danske Bank	62818	15.09.2021	55 000 000	4,84 %	3,690	15.09.2021
Aurskog-Høland - Danske Bank	62818	15.09.2021	-55 000 000	-4,84 %	1,090	15.09.2017
Aurskog-Høland - Nordea - Swap 1	1182574	20.09.2017	50 000 000	4,40 %	3,784	20.09.2017
Aurskog-Høland - Nordea - Swap 1	1182574	20.09.2017	-50 000 000	-4,40 %	1,090	20.09.2017
			0	0,00 %	INF	
Hovedbok, Verdipapirmarkedet						
Aurskog-Høland - Danske Bank	NO0010773997	12.09.2019	112 600 000	9,91 %	1,490	12.09.2019
Aurskog-Høland - DNB Markets -	NO0010791841	27.04.2018	120 551 000	10,61 %	1,238	27.04.2018
Aurskog-Høland - DNB Markets -	NO0010804370	27.04.2018	82 500 000	7,26 %	1,010	27.04.2018
Aurskog-Høland - SpareBank 1	NO0010775091	05.09.2017	150 000 000	13,21 %	1,290	05.09.2017
			465 651 000	41,00 %	1,275	
KLP Kommunekreditt, Hovedbok						
Aurskog-Høland - KLPK - Fast	83175310943	18.09.2018	133 300 000	11,74 %	3,380	18.09.2018
			133 300 000	11,74 %	3,380	
Kommunalbanken, Hovedbok						
Aurskog-Høland - KBN - Fast	20150152	18.03.2020	201 000 000	17,70 %	1,590	18.03.2020
Aurskog Høland - KBN - Fast	20160247	13.05.2046	135 827 000	11,96 %	1,590	13.05.2019
Aurrskog-Høland - KBN - Sertifikat	20170129	16.02.2018	200 000 000	17,61 %	1,295	16.02.2018
			536 827 000	47,27 %	1,480	
Tot			1 135 778 000	100,00	1,864	

Lønns- og pensjonsutgifter

Lønnsbudsjettet for 2018 er utarbeidet etter det sentrale og lokale tariffoppgjøret. Helårsvirkningen er innarbeidet i budsjettet for 2018.

Lønnsreserve

Kommunens lønnsreserver for 2018 er beregnet etter en årlig lønnsvekst på 3,0 prosent, og beregnes til å utgjøre 6,6 millioner kroner. Reserven skal dekke lønnsoppgjøret i 2018. Overhenget til 2018 for kapittel 4-ansatte, det vil si ansatte som ikke er ledere eller som er plassert inn i «akademiker-kapittelet», er anslått til å være 1,6 %.

Dette er anslag, og vil være forbundet med noe usikkerhet.

Inntekt av sykepenges

Refusjon av feriepenger fra NAV beregnes til 1,8 millioner kroner. Beregningene bygger på erfaringstall.

Pensjon og arbeidsgiveravgift

Budsjetterte kostnader til pensjon er utarbeidet på grunnlag av prognoser fra KLP og Statens pensjonskasse (SPK).

5. Tjenesteproduksjon

Befolkningsutvikling og boligbygging

I Aurskog-Høland var det 16.331 innbyggere per 1. juli 2017. Folketallet i kommunen stiger. Årlig vekst de siste tre årene har vært 1,4 %. Det er innenfor kommuneplanens mål om en befolkningsvekst på maksimalt 1-1,5 % hvert år. 1,4 % tilsvarer årlig gjennomsnittlig 220 nye innbyggere. I hovedsak er det innflytting som bidrar til økt befolkningsvekst i kommunen.

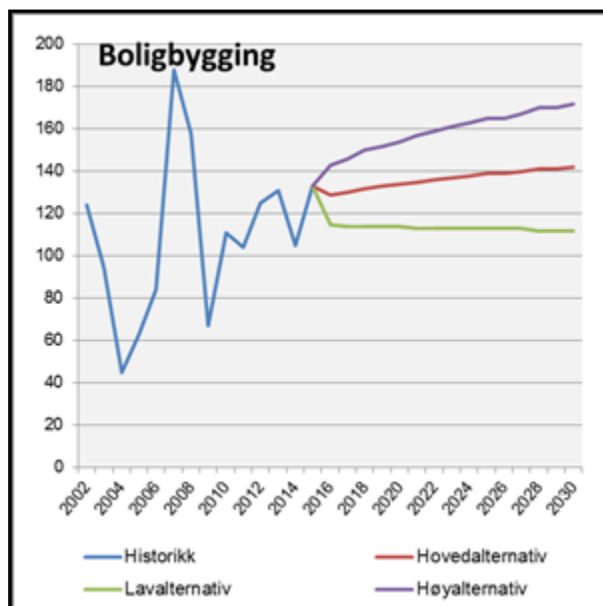
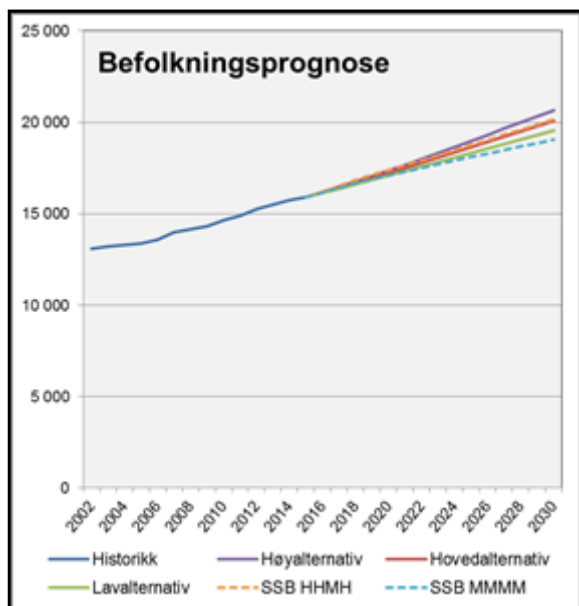
Antall ferdigstilte boliger har ligget godt over boligbyggeprogrammet og vært relativt stabilt siden 2013. Unntaket er 2016, da antall ferdigstilte boliger sank til boligbyggerprogramnivå.

Boligbygging de siste 4 år

(Brukstillatelser)	2012	2013	2014	2015	2016
Antall ferdigstilte boenheter	142	158	131	133	111

Boligbyggeprogram 2015 - 2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antall planlagt bygde boenheter	114	114	114	114	114	114

Akershus fylkeskommune utarbeidet i 2016 nye befolkningsprognoser, og denne legger opp til en årlig vekst på 1,6 % i Aurskog-Høland. Prognosen bygger på antatt boligbygging, samt observert historisk sammenheng mellom boligbygging og nettoflytting inkludert innvandring til kommunen.

Befolkningsprognosen vises med et hovedalternativ, høyalternativ og lavalternativ. I tabellen er dessuten prognosene til Statistisk sentralbyrå (SSB) tatt inn. SSBs høyalternativ er i hovedsak samsvarende med fylkeskommunens hovedalternativ. Prognosen viser at Aurskog-Høland kommune vil ha cirka 20.000 innbyggere i 2030.

Det er forventet sterk befolkningsvekst i hovedstadsområdet framover. Alt tilsier at vår kommune vil ta sin del av veksten. I Aurskog-Høland er det fortsatt mulig å skaffe seg rimelige eneboliger med stor tomt og nærhet til naturopplevelser. Utbyggingen med ny skole, svømmebasseng og helsehus på Bjørkelangen bidrar til å gjøre kommunen mer attraktiv. Utvidelse av kollektivtilbudet, ny Glommakrysning og nye boligområder i kommunens tettsteder bidrar også til å gjøre kommunen interessant for dem som vurderer å bytte bosted. Forventet befolkningsvekst gjør at en økning i boligbyggeprogrammet bør vurderes.

“ Prognosen viser at Aurskog-Høland kommune vil ha cirka 20.000 innbyggere i 2030. ”

“ Utbyggingen av ny skole, svømmebasseng og helsehus på Bjørkelangen er med på å gjøre kommunen mer attraktiv. ”

Beskrivelse av tjenesteproduksjonen

Sektor: Helse og rehabilitering

Sektor Helse og rehabilitering består av tjenesteområdene hjemmeboende og rehabilitering, sykehjemstjenester, tjenstekontoret, tjenester ved nedsatt funksjonsevne, psykisk helse og avhengighet, samt NAV.

Tjenstekontoret utfører saksbehandling og klagesaksbehandling av søknader om kommunale helse- og omsorgstjenester.

Hjemmeboende og rehabilitering omfatter hjemmetjenester organisert distriktsvis på Aurskog, Bjørkelangen og Hemnes. Tjenestetilbudet omfatter hjemmesykepleie (nødvendig helsehjelp) og praktisk bistand i form av opplæring, eller som hjemmehjelp. Videre inneholder tjenesteområdet fysio- og ergoterapitjeneste, Aurskog-Høland og Rømskog legevakt, samt avdeling dagsenter for eldre. Tjenesteområde sykehjem organiserer alle sykehjemsavdelinger ved henholdsvis Aurskog, Bjørkelangen og Hemnes sykehjem. I tillegg er sentralkjøkken og -vaskeri organisert i dette tjenesteområdet.

Tjenesteområde for mennesker med nedsatt funksjonsevne består av boveiledertjenestene på Bjørkelangen og Løken. Videre gir tjenesteområdet avlastningstilbud til familier med funksjonshemmede barn i lokaler ved Riserveien bolig på Aurskog, og organiserer kommunens ordning for brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og støttekontakttjeneste. NAV Aurskog-Høland gir tjenester med utgangspunkt i at arbeid er den viktigste strategien for å fremme velferd, og hindre fattigdom og sosial nød.

Utviklingstrekk

Samhandlingsreformen skal sikre et bærekraftig, helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud, med god kvalitet nærmere der folk bor. Reformen har medført en ny kommunerolle, hvor primærhelsetjenesten nå har ansvar for nye oppgaver og pasientgrupper. Første halvår 2018 settes det nye helsehuset i drift, og med det vil kommunen bedre oppfylle målsettingen med Samhandlingsreformen.

I sektoren jobbes det med flere store prosjekter, som er forankret i sektorplan. Arbeidet bidrar til nyskaping og videreutvikling, og sikrer økt kvalitet på helse- og omsorgstjenestene som ytes til befolkningen.

Oppgaveoverføringen og økte faglige krav til den kommunale helse- og omsorgssektoren forutsetter evne til omstilling og videreutvikling av tjenestetilbudet. Det er behov for å styrke fagutvikling innenfor sektoren, og samtidig styrke linjelederfunksjonen. Som ledd i dette videreføres ProAct, for å styrke observasjons- og handlingskompetanse blant ansatte i sykehjem og hjemmetjeneste. Det er også behov for å styrke ansattes kompetanse innenfor demens, kreft, psykisk helse, rehabilitering og arbeidsmetoden hverdagsrehabilitering.

Det innføres fortløpende nye myndighetskrav i tjenestene, og disse stiller økt krav til kompetanse. Fra 1.5.18 innføres ny Akuttmedisinforskrift, som stiller krav til kompetanse og utdanningsnivå for leger, samt krav om bachelorutdanning til legevaktoperatører. Kompetansekravene fører blant annet til at kommunen må ha en utvidet bakvaksordning for legevaktleger. Fra 1.10.17 har kommunen gjennom helse- og omsorgstjenesteloven fått økt ansvar for å tilby nødvendig pårørendestøtte. Sammen om mestring, veilederen i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeidet for voksne, er retningsgivende for fremtidig organisering av tjenestetilbudet til målgruppene.

Tjenestene må utvikles i den hensikt å møte brukernes mestringsperspektiver. Tjenesten skal tydeliggjøres, og tverrfaglig samarbeid skal være med på å sikre helhetlige tjenester, hvor rus og psykisk helse må sees i en sammenheng. Eksemplene underbygger vurderingen av at sektor Helse og rehabilitering har et konstant behov for å tilegne seg ny kunnskap, og for å ta i bruk nye arbeidsformer.

I tråd med Samhandlingsreformen har det over tid vært en utvikling hvor sykehjemmene får ansvar for mer behandlingskrevende pasienter. Pasientene som kommer har oftere mer kompliserte diagnoser, og har gjerne et sammensatt sykdomsbilde. I det daglige gjenspeiler dette seg ved at det utføres mer sykepleietekniske oppgaver i tjenesten, som for eksempel blodoverføringer, ivaretagelse av personer med trachostomi, antibiotika intravenøst, bruk av smertepumpe, sondeernæring og lignende.

Kommunestyret vedtok i sak 39/17 å styrke bemanningen ved kommunens sykehjem med cirka 3,5 årsverk. Disse årsverkene vil bli benyttet til å øke andelen sykepleiere ved kommunens sykehjem, og det vil i tillegg bli vurdert omgjøring av stillinger til sykepleierstillinger ved ledighet, for å øke andelen sykepleiere ytterligere.

Innføring av velferdsteknologi i tjenestene bidrar til økt kvalitet, effektivitet, trygghet og verdighet, og styrker den enkeltes mestringssevne. Innføring av mobil omsorg i flere tjenester, bruk av nødnettradioer, digitale trygghetsalarmer og elektroniske dørlåser er gode eksempler på vellykket velferdsteknologi som allerede er tatt i bruk av kommunen. I 2017 er det vedtatt et program for innføring av velferdsteknologi, som videreføres i 2018.

Ved kommunens NAV-kontor har tiltaket om å sette vilkår om arbeidsrettet aktivitet redusert antall mottakere av økonomisk sosialhjelp. Dette arbeidet er nå lovhjemlet, og videreføres i 2018.

Økonomiske rammer

(i 1000 kroner)		B 2018	ØP 019	ØP 2020	ØP 2021
Tildelt netto ramme		308 412			
Sykehjem	Ekstern gjennomgang	600	-600		
Sykehjem	Ferievikar	1 250			
Sykehjem	Vikarbudsjet	2 000			
Sykehjem	Vikarbyrå	1 250	-1 250		
Sykehjem	Ernæringsfysiolog – 50% stilling	400			
Sykehjem	Varm lunsj, sen middag	250			
Sykehjem	Serviceavtaler, sentralkjøkken	200			
Hjemmetjenester og rehabilitering	Ferievikar	250			
Hjemmetjenester og rehabilitering	Endring i akuttforskrift, økte utgifter til lege på legevakt	700			
Nedsatt funksjonsevne	BPA-vedtak	1 500			
Nedsatt funksjonsevne	Vikar og ferievikar	750			
Nedsatt funksjonsevne	Økning i vedtakstimer	1 290			
Nedsatt funksjonsevne	Prader Willi bolig (drift)		900		
Sykehjem	Dagsenter eldre, utvidelse til 4 dagers tilbud	550			
Helsehus	Drift av nye KAD/legevakt	2 200	900		
Helsehus	Strøm og kommunale avgifter	700			
Helsehus	Kommunalt fastlegekontor	400			
Helsehus	Flytting av avd. til nytt bygg	100	-100		
Helse og rehab.	Psykolog – netto utgift		500	400	
Helse og rehab.	Kantine-lønnskostn. arb.tiltak	480			
NAV (fra statsbudsj.)	Økt satsing rus	416			
NAV (fra statsbudsj.)	Boligsosialt arbeid	92			
Sektoren	Generell innsparing	-1 600			
Netto driftsutgifter		322 190	322 540	322 940	322 940

Utvikling i sektorens rammer			
(i 1000 kroner)	R 2016	B 2017	B 2018
Brutto driftsutgifter	355 933	340 977	362 160
Brutto driftsinntekter	-57 261	-40 761	-39 970
Netto driftsutgifter	298 732	300 216	322 190

Nye investeringer

Prosjekter (beløp i 1000)	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Inventar/utstyr senger/institusjon	300	300	300	300
Utsyr sentralkjøkken/-vaskeri	400	400		
Nytt signalanlegg Bjørkelangen sykehjem	2 500	2 000	2 000	
Hjelpemidler kommunalt hjelpemiddellager	300		100	
Skjermet enhet - ombygging	500			
IT-strategi -Nye teknologiløsninger		1 000		
Solskjerming sykehjem /NAV	1 000			
Bolig nedsatt funksjonsevne (2 boenheter)	4 000			
Helsehus	2 660			
Sum Helse og rehabilitering	11 660	3 700	2 400	300

Kommentarer til den økonomiske utviklingen

Sektor Helse og rehabilitering får styrket sin ramme på følgende områder: Sykehjemstjenesten, tjenester til hjemmeboende og tjenester ved nedsatt funksjonsevne. Det tilføres også midler til nye tiltak som skal etableres i Helsehuset. Kommunen får overført særskilte midler over statsbudsjettet til opptrappingsplan rusfeltet til økt satsing innenfor den kommunale rustjenesten. Fastlegetjenesten styrkes ved å etablere et kommunalt fastlegekantor i Helsehuset. Sykehjemstjenesten har hatt økte overskridelser på vikarlønn. Det skal gjennomføres en ekstern gjennomgang av sykehjemstjenesten og tjenester til hjemmeboende, for å få en helhetlig vurdering av kostnadsnivå, tjenestenivå og organisering av tjenestetilbudet. Budsjettammen for sykehjem i 2018 legger opp til en gevinstrealisering knyttet til reduksjon bruk av vikarbyrå.

En av sektorens hovedstrategier er økt satsing på de nedre trinnene i omsorgstrappen. Det legges derfor inn midler for å øke antall dager i dagsentertilbud for eldre. Innenfor sykehjemstjenesten ses en gradvis utvikling av at brukere har kompliserte og sammensatte sykdomstilstander. Dette har over tid gitt utfordringer knyttet til tildeling av plasser på trygghetsavdelingen på Hemnes sykehjem. Brukerkategorien i denne avdelingen skal ha høyere funksjonsnivå, og være mer selvhjulpne enn ved kommunens sykehjemsavdelinger. Det er lagt inn midler til å gradvis oppgradere de 13 plassene i trygghetsavdelingen på Hemnes til somatiske langtidsplasser. Tjenesteområde for mennesker med nedsatt funksjonsevne har et økt antall brukere og en økning i vedtakstimer, og må derfor få styrket sin ramme. Det er lagt inn investeringsmidler til blant annet å skifte ut utstyr på sykehjemsavdelingene og sentralkjøkken/-vaskeri, velferdsteknologi, signalanlegg sykehjem.

Mål og satsningsområder

Fra sektorplan til økonomiplan

Hensikt

- Synliggjøre og konkretisere strategiene i sektorplan for Helse og rehabilitering over i økonomiplanen.
- Oppnå god styring med tjenesteområdene i sektoren.
- Sikre god rapportering på sektorens status og resultater.

Sektorens hovedstrategier

- *Økt satsing på de nedre trinnene i omsorgstrappen.* Dette innebærer økt satsning på forebygging, helsefremmende arbeid, og hjemmebasert omsorg som hjemmesykepleie, dagsentertjeneste og velferdsteknologi som trygghetsalarmer.
- *Tverrfaglig samarbeid.* For å sikre en helhetlig tankegang og samarbeid på tvers av organisatoriske enheter, jobber sektoren for økt tverrfaglighet.
- *Robuste fagmiljøer.* Sektoren har mange dyktige fagfolk, og jobber aktivt for å beholde kompetente medarbeidere, og å rekruttere nye. Det jobbes målrettet med å bruke kompetansen mer planmessig.
- *Kvalitetsutvikling.* Det skal arbeides systematisk for å gi et tilbud av god kvalitet.

Sektorens hovedmål

Sektor Helse og rehabilitering gir likeverdige, helhetlige og tilpassede tjenester i tråd med gjeldende myndighetskrav:

- Tjenestene har god kvalitet, er kunnskapsbaserte og har fokus på pasient- og brukersikkerhet.
- Tjenestene er basert på forbyggende og helsefremmende arbeidsmetoder, og brukermedvirkning står sentralt, slik at den enkelte bruker blir i stand til å mestre eget liv.

Utviklingsområde: Hjemmeboende og rehabilitering

Mål

Hverdagsrehabilitering er innført som arbeidsmetode.

Tiltak

- Innføre hverdagsrehabilitering i hjemmetjenestens distrikt Aurskog innen sommeren 2018.
- Prosjektleder, koordinatorene, hverdagsrehabiliteringsteam og ansatte i hjemmetjenesten videreutvikler rutiner og arbeidsmetoder.
- Gjennomføre E-læringskurs i hverdagsrehabilitering og praktisk opplæring for hjemmetrenerne for minimum fire ansatte i hvert hjemmetjenestedistrikt.
- Prosjektleder planlegger oppstart for innføring av hverdagsrehabilitering ved korttidsavdelinger på Bjørkelangen sykehjem.

Målordikatorer

- Hverdagsrehabilitering er innført i alle hjemmetjenestedistriktene.
- Andel nye brukere som har fått tjenesten hverdagsrehabilitering.
- Antall ansatte som har fått opplæring som hjemmetrener.

Mål

Velferdsteknologi er tatt i bruk der det bidrar til økt kvalitet, effektivitet, trygghet og verdighet i tjenestene, samt styrker den enkeltes mestringsevne

Tiltak

- Montere og ta i bruk digitalt låsesystem hos brukere i hjemmetjenesten.
- Utprøving av elektroniske medisindispensere i hjemmetjenesten.

Målindikatorer

- Andel brukere som har digitalt låsesystem.
- Antall hjemmeboende som har prøvd ut elektroniske medisindispensere.

Mål

Tjenestene jobber metodisk for at brukere deltar i aktiviteter som fremmer helse, læring, trivsel og overgang til arbeid.

Tiltak

- Fallforebyggende grupper gjennomføres på Aurskog, Bjørkelangen og Løken.
- Øke antall dager i dagsentertilbud for eldre.
- Styrke aktivitetstilbudet ved kommunens dagsenter for eldre.
- Tilby, og gjennomføre, informasjonsmøter for hjemmeboende over 75 år som ikke mottar kommunale helsetjenester.
- Implementere ny rutine for kartlegging av ernæringsstatus i hjemmetjenesten.
- Gjennomføre en dreining slik at 35 % ressursinnsats innen ergoterapi rettes mot vurdering og behandling av barn.
- Utarbeide rutiner for brannsikkerhet for risikoutsatte grupper, sammen med NRBR, og iverksette brannreducerende tiltak.

Måleindikator

- Gjennomsnitt SPPB-score ved oppstart og avsluttet deltagelse i fallforebyggende gruppe.
- Antall deltakere i fallforebyggende grupper.
- Andel dagsenterplasser som benyttes.
- Inngått avtale med NRBR, og utarbeidede rutiner.
- Antall barn som får ergoterapitilbud.
- Antall informasjonsmøter som er gjennomført.
- Andel av brukere i hjemmetjenesten med kartlagt ernæringsstatus.

Mål

Det er etablert helsehus, med tjenestetilbud som bidrar til behandling, forebygging og helsefremming.

Tiltak

- Det etableres en felles avdeling for drift av kommunale akutte tjenester med fire KAD-plasser (kommunale akutte døgnplasser) og legevakt for Aurskog-Høland og Rømskog.
- Det etableres kommunalt fastlegekontor i helsehuset.

Måleindikator

Oppstart av ny avdeling i helsehuset.

Mål

Samarbeid med pårørende og frivillige er systematisert.

Tiltak

- Pårørendeskole for pårørende til personer med demenssykdom gjennomføres årlig.
- Utarbeide rutine for samarbeid mellom hjemmetjenesten og pårørende til personer med demenssykdom.

Måleindikator

- Antall pårørende/familier som får tilbud om pårørendeskole.
- Rutine utarbeidet.

Utviklingsområde: Psykisk helse og avhengighet

Mål

Tjenestene jobber metodisk for at brukere deltar i aktiviteter som fremmer helse, læring, trivsel og overgang til arbeid.

Tiltak

- Gjennomføre to KiD (kurs i depresjonsmestring) årlig.
- Opprette «drop in»-tilbud for personer med angst/bekymring en dag per uke.
- Tilby informasjon og undervisning for brukere, pårørende og brukers nettverk.
- Opprette KiD- og CoS¹-kafe for brukere som har gjennomført kurs.
- Etablere brukerforløp for å sikre overgang fra barn til voksen.
- Innføre metoder for arbeid med brukere som har alvorlige psykiske lidelser/avhengighetsproblematikk. ACT/FACT² og FIT-modell.
- Opprettholde og videreutvikle lavterskeltilbudene, inklusiv dagtilbud for kronikere, i Fysak for brukere og deres pårørende/nettverk.

Måleindikatorer

- Antall deltakere, og eventuelle avhoppere fra KiD.
- Antall undervisningsdager som er gjennomført.

Utviklingsområde: Sykehjem

Mål

Tjenestene jobber metodisk for at brukere deltar i aktiviteter som fremmer helse, læring, trivsel og overgang til arbeid.

Tiltak

- Oppdatere aktivitetsplanene for hvert av sykehjemmene minst to ganger i året.
- Gjøre aktivitetsplanen tilgjengelig gjennom å legge den ut på kommunens hjemmesider, oppslag på sykehjemmene, dele ut/sende på e-post til brukere/pårørende.

---

¹ COS = Circle of Security, program for bedre samspill mellom voksne og barn.

² ACT = Assertive community treatment, FACT = Flexible Assertive Community Treatment. ACT er en modell for å gi oppsøkende, samtidige og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser. FACT er en tilpasning av ACT-modellen.

- Rekruttere flere frivillige, og inngå avtaler med flere lag, barnehager og lignende om aktiviteter på sykehjemmene.
- Tilby opplæring/veiledning til frivillige som ønsker å bistå i aktivitetene, gjennom bruk av frivilligkontaktene på sykehjemmene.

Måleindikator

- Avvik i forhold til antall beboere som ikke har fått tilbud om aktiviteter i forhold til aktivitetsplanen.
- Antall frivillige som har fått opplæring/veiledning.

Mål

Tjenestene har god kvalitet, er kunnskapsbaserte og har fokus på pasient- og brukersikkerhet.

Tiltak

- Innføre postvertfunksjon på alle avdelinger.
- Kompetansehevende tiltak for ansatte i god matomsorg/matmiljø/ernæring.
- Ta i bruk ernæringsprogram på sentralkjøkkenet.
- Samarbeide med klinisk ernæringsfysiolog.
- Ansatt fra sentralkjøkken holder foredrag internt og eksternt, med fokus på ernæring.
- Utrede pasientforløpet til pasienter på korttidsopphold.
- Revidere rutine for utskrivning fra korttidsopphold.
- Planlegge oppstart og implementering av hverdagsrehabilitering som arbeidsmetode på korttidsavdelingene.

Måleindikator

- Antall foredrag (internt/eksternt) som ansatte fra sykehjemstjenesten har holdt, knyttet til ernæring.
- Antall ansatte som har gjennomført kompetansehevende tiltak i ernæring.
- Antall avvik på IK-mat³.
- Revidert rutine for pasientforløp til korttidspasienter.

Utviklingsområde: Nedsatt funksjonsevne

Mål

Tjenesten har utvidet kapasitet innenfor de ulike bo- og avlastningstilbud basert på fremtidige behov.

Tiltak

- Gjennomføre prosjekt Myrvang for etablering av nytt bo- og avlastningstilbud.
- Kartlegge behov for bistand til den enkelte som tildeles bolig ved Myrvang.
- Etablere rutine for revurdering av vedtak.

Måleindikatorer

- Antall avlastningsvedtak som er iverksatt for familier med barn med nedsatt funksjonsevne.
- Antall vedtakstimer knyttet til hvert enkelt tjenestested/avdeling.

Mål

Tjenestene tilrettelegger for at tjenestemottakere kan delta i aktiviteter som fremmer helse, læring, trivsel og overgang til arbeid.

---

³ IK-mat = kvalitetssystem for matproduksjon.

Tiltak

- Etablere brukerråd.
- Gjennomføre samarbeidsmøter med arbeidsledere i BPA⁴, med tjenestemottakere og/eller deres representanter, minimum en gang i året.
- Gå i dialog med frivillige, lag/foreninger og organisasjoner i forhold til behov hos målgruppen, for eksempel fysisk aktivitet.

Målordikatorer

- Antall tjenestemottakere med dagaktivitetstilbud.
- Antall tjenestemottakere med arbeidstilbud.
- Antall gjennomførte samarbeidsmøter.

Utviklingsområde: NAV

Mål

Tjenestene er basert på forbyggende og helsefremmende arbeidsmetoder, og brukermedvirkning står sentralt, slik at den enkelte bruker blir i stand til å mestre eget liv

Delmål

Flere i arbeid.

Tiltak

- Kartlegge og utarbeide arbeidsevnevurdering.
- Aktivitetsplan utarbeides i samarbeid med bruker.
- Det sørges for at brukere får relevant råd og veiledning, med mål om å bli selvhjulpne, jfr § 17 i Lov om sosiale tjenester i NAV.
- Husbankens låne- og tilskuddsordninger brukes aktivt.
- Prosjekt «Sammen om barn» for utvikling av sosialtjenesten i NAV.

Måleindikator

- Andel sosialhjelpsmottakere av befolkningen mellom 18 og 67 år.
- Andel unge av befolkningen 18-30 år som har mottatt økonomisk sosialhjelp.
- Andel mottakere av råd og veiledning etter § 17 i Lov om sosiale tjenester i NAV.
- Andel mottakere av økonomisk sosialhjelp med forsørgerplikt for barn under 18 år.
- Antall innvilgede startlån, og bostøttmottakere.

Delmål

Flyktninger skal komme i arbeid eller videre i et utdanningsløp etter det toårige introduksjonsprogrammet.

Tiltak

- Flyktninger tilbys gjennomgangsboliger ved bosetting i kommunen.
- Husbankens låne- og tilskuddsordning brukes aktivt så leietakere i kommunale boliger skaffer egen bolig.
- Behovs- og arbeidsevnevurderinger benyttes oftere i arbeid med individuell plan for deltakerne i introduksjonsordningen enn i dag.
- Arbeidsrettede tiltak brukes som del av deltakerens introduksjonsprogram, der det er hensiktsmessig.

---

⁴ BPA = brukerstyrt personlig assistanse.

Måleindikator

- Andel flykninger som helt eller delvis er over i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram.
- Andel flyktninger som har flyttet til egen leid eller kjøpt bolig etter endt introduksjonsprogram.

Utviklingsområde: Rekruttering og kompetanseutvikling

Mål

Rekruttering og kompetanseutvikling skjer planmessig.

Tiltak

- Søke kompetanse- og innovasjonsmidler fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus.
- Videreutvikle kompetanseplan.
- Øke andel høgskoleutdannede i sektoren.
- Prioritere kompetanseheving innen demens, kreft, psykisk helse (Trygg traume og MI), rehabilitering og arbeidsmetoden hverdagsrehabilitering, samt øke ansattes observasjons- og handlingskompetanse blant ansatte i sykehjem og hjemmetjeneste (ProACT).

Måleindikator

- Innvilget tilskudd til kompetanse og innovasjon.
- Andel høgskoleutdannede i sektoren.

Utviklingsområde: forvaltning av kommunale helse- og omsorgstjenester

Mål

Sektoren gir likeverdige, helhetlige og tilpassede tjenester, i tråd med gjeldende myndighetskrav.

Tiltak

- Lovendringer som berører forvaltning av kommunale helse- og omsorgstjenester implementeres i saksbehandlingsrutinene senest ved iverksettelsesdato av lovendringen.
- Tjenestekontor justerer rutinene vedrørende koordinerende enhet.

Måleindikator

- Antall avvik fra saksbehandlingstid, jevnfør gjeldende myndighetskrav.
- Antall avvik på at tjenestekontorets rutiner baser seg på aktuelle myndighetskrav.
- Rutinene vedrørende koordinerende enhet er utarbeidet.

Mål

Tjenestene er basert på forebyggende og helsefremmende arbeidsmetoder, og brukermedvirkning står sentralt, slik at den enkelte bruker blir i stand til å mestre eget liv.

Tiltak

I saksbehandlingen blir det lagt vekt på søkers eget ønske og motivasjon, jevnfør gjeldende myndighetskrav (brukermedvirkning).

Måleindikator

Andel av søknader hvor det gjennomføres kartleggingsamtale mellom søker og saksbehandler.

Sektor: Oppvekst og utdanning

Sektor Oppvekst og utdanning har ansvaret for skoler, barnehager, voksenopplæring, pedagogisk utviklingstjeneste, barnevern, forebyggende tjenester med jordmortjeneste, helsestasjon, skolehelsetjeneste, barne- og ungdomsteam, samt bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger.

Kommunen har følgende skoler: Aursmoen 1.-10. trinn, Bjørkelangen 1.-10. trinn, Bråte 1.-10. trinn, Haneborg 1.-7. trinn, Setskog 1.-7. trinn, Løken 1.-7. trinn. Til sammen har vi cirka 1920 elever i grunnskolen.

Det er sju kommunale barnehager: Aursmoen, Flatbyjordet, Setskog, Burholttoppen, Festningsåsen, Løken og Bråtebakken. Antall barn i barnehagene er cirka 800. Kommunen har også tilsynsansvaret for de private barnehagene. Dette er Ekeberg, Epletunet, Barnehagegården AS, Ole Brumm, Kjelle gårdsbarnehage, Hofmoen, Lundebygrenda og Plommehagen.

Drift av de ulike tjenestene er regulert gjennom, og forankret i, lovverk og forskrifter.

Utviklingstrekk

Kommunen har en befolkningsvekst som påvirker kapasiteten i barnehager og skoler. I prognoser utarbeidet for den kommende kommuneplanen, kommer vekstutfordringer og utbyggingsbehov fram, forutsatt en befolkningsvekst på 1,5 %. Dette kommer man nærmere tilbake til i kommuneplanarbeidet.

Nye statlige styringsdokumenter som legger føringer for arbeidet i sektoren

Barnehage

Stortinget har vedtatt ny rammeplan for barnehage som gjelder fra 1.august 2017⁵. Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek.

Videre skal barnehagen fremme danning, ved å støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen, og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme læring, vennskap og fellesskap, kommunikasjon og språk. Dessuten skal barnehagen ivareta barnas rett til medvirkning, og samarbeide med hjemmet.

Skole

Melding til Stortinget nr. 28 (2015-2016) Fag – fordypning – forståelse⁶. I meldingen legges det opp til et langsiktig arbeid som bygger videre på Kunnskapsløftet, og dermed sikrer kontinuitet for både lærere og elever. Dybdelæring er et sentralt begrep i denne meldingen.

Melding til Stortinget nr. 21 (2016 – 2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen⁷.

---

⁵ <https://www.udir.no/ny-rammeplan>

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2483955/>

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/>

Nasjonale endringer for Barnevern

Regjeringen la før sommeren fram Prop. 73 L Endringer i barnevernloven⁸. Dette er en barnevernsreform. Proposisjonen setter barnevernets arbeid inn i et bredere perspektiv, og understreker at samarbeid på tvers av profesjoner og tjenester er avgjørende for å komme tidlig inn med hjelp som virker. Det foreslås et større kommunalt ansvar, som skal gi bedre sammenheng mellom ulike tjenester, og et bedre tilpasset tjenestetilbud til barn i barnevernet. For eksempel foreslås det at kommunen skal få fullt økonomisk ansvar for kommunale fosterhjem.

Gjennomføringen av lovforslagene skal ses i sammenheng med det planlagte tidsforløpet for kommunereformen. Departementet tar utgangspunkt i at lovendringen trer i kraft tidligst i 2020.

Ny nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet

Dette gjelder arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom. Nye områder i disse retningslinjene⁹ er knyttet til vold i nære relasjoner, barns seksualitet, tjenestens deltakelse på foreldremøter, helseinformasjon, undervisning, hvordan fremme et godt psykososialt miljø, og hvordan motvirke skolefravær.

⁸ Ref: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/sec1?q=barnevern#match_0

⁹ Ref: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

Økonomiske rammer

(i 1000 kroner)		B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Tildelt netto ramme		332 009			
Barnevern	Ekstern gjennomgang	600	-600		
Barnevern	Generell økning i ramme	2 500	-500		-500
Grunnskole	Flytte og tømme Bjørkelangen skole	300	-300		
Grunnskole	Forventede økte utgifter til energi og kommunale eiendomsavgifter, Bjørkelangen nye skole	535			
Barnehage	Refusjonskrav, barn i andre kommuner	600			
Barnehage	Festningsåsen, bemanning til full drift	800			
Helsestasjon	Gratis vaksine smittsom hjernehinnebetennelse	72			
Barnevern (fra statsbudsjettet)	Forebyggende tiltak	601			
Grunnskole (fra statsbudsjettet)	Tidlig innsats	308			
Barnehage (fra statsbudsjettet)	Tidlig innsats	287			
Barnehage (fra statsbudsjettet)	Endring i pedagognorm (helårseffekt)	710			
Barnehage (fra statsbudsjettet)	Endring i bokrav for kontantstøtte - forventede økte utgifter barnehage	53			
Barnehage (fra statsbudsjettet)	Reduserte utgifter barnehage som følge av økt kontantstøtte	-367			
Barnehage (fra statsbudsjettet)	Økt inntektsgrense, gratis kjernetid	23			
Barnehage (fra statsbudsjettet)	Økt foreldrebetaling	-866			
Barnehage/skole (fra statsbudsjettet)	Tidlig innsats overgang barnehage/skole	62			
Helsestasjon	Øremerkede midler helsestasjon/skolehelsetjeneste	79			
Sektoren	Generell innsparing	-1 700			
Grunnskole	Økt lærertetthet	1 000			
Helsestasjon	Styrking helsesøster barnetrinn	700			
Netto driftsutgifter		338 306	336 906	336 906	336 406

Utvikling i sektorens rammer			
(i 1000 kroner)	R 2016	B 2017	B 2018
Brutto driftsutgifter	397 148	384 402	405 456
Brutto driftsinntekter	- 77 618	-58 653	-67 150
Netto driftsutgifter	319 530	325 749	338 306

Nye investeringer

Prosjekter (beløp i 1000)	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
IKT grunnskole	1 600	2 700	1 000	1 300
Inventar/utstyr skoler og VO	2 191	1 400	1 400	1 400
AV-utstyr Bjørkelangen skole	2 189			
Inventar/utstyr barnehager	600	600	600	600
Sum oppvekst og utdanning	6 580	4 700	3 000	3 300

Kommentarer til den økonomiske utviklingen

Sektorens ramme får styrking til følgende områder: Økt driftsramme til barnevernet, tidlig innsats knyttet til tverrfaglig samarbeid og overganger barnehage - skole.

Barnevernet har en økning i antall barn med omsorgsovertakelse. Budsjettøkningen vil gi virksomheten mer realistiske driftsrammer. I tillegg er det bevilget midler til en ekstern gjennomgang av tjenesten, for å se om tjenesten er rett organisert og dimensjonert for det arbeidsomfanget den har. I tillegg er det ønskelig at det også gjøres en vurdering av hvorvidt den nye Barnevernsreformen kan ivaretas innenfor de rammene tjenesten har.

Barnehagene tilføres midler for å utvide kravet om økt antall pedagoger. Midlene skal fordeles mellom kommunale og private barnehager. Cirka 600.000 kroner som tildeles helsestasjon/skolehelsetjeneste/barnevern fra statsbudsjettet er ment til tidlig, samordnet innsats/samarbeid. Ved å disponere midlene i sin helhet slik Stortinget ønsker, er vi i posisjon til å søke om andre frie midler (kalt belønningsmidler) til ulike forebyggende tiltak.

Investeringene skal ivareta nødvendig utvikling og utskifting av IKT-løsninger i grunnskolen. Midlene skal også gi mulighet for utskifting/nye innkjøp av inventar og utstyr.

Oppfølging av sak 54/17 Vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse

Folkehelseinstituttet anbefaler at all ungdom i alderen 16-19 år vurderer å vaksinere seg mot smittsom hjernehinnebetennelse (meningokokksykdom). Selv om forekomsten av meningokokksykdom i Norge er lav, er ungdom i alderen 16-19 år en av de aldersgruppene som har høyest forekomst av denne sykdommen. En kombinasjon av tett samvær med andre ungdommer, festing med høyt alkoholinntak, deling av flasker og sigaretter, aktiv eller passiv røyking og lite søvn kan dessuten øke risikoen for smitte, og for at sykdommen får

et alvorlig forløp. Dette gjelder både russ og andre ungdommer som fester mye. Disse bør derfor vurdere å ta vaksine som beskytter mot sykdommen.

Det anbefales at vaksinasjonen utføres i god tid før russefeiringen eller annen festing begynner. Beskyttelsen varer i cirka 5 år. Vaksinasjon i 10. klasse vil gi beskyttelse i hele denne perioden. Vi får også gitt et tilbud til alle ungdommer i kommunen. Kommuneoverlegen og ledende helsesøster anbefaler at vaksine tilbys til alle 10. klassinger i Aurskog-Høland kommune fra 2018. Helsesøstertjenesten står for informasjon til elever og foresatte, og for den praktiske gjennomføringen av vaksineringsen.

Kostnadsberegning

Vaksinepris i 2017 er på 400 kroner, og forventet antall elever per årskull er cirka 180. Dette gir et kostnadsanslag på 72.000 kroner. Vaksineringsen antas å gjennomføres innenfor normal arbeidstid for helsesøster, og vil således ikke medføre økte lønnskostnader.

Mål og satsningsområder

Fra sektorplan til økonomiplan

Hensikt

- Synliggjøre og konkretisere strategiene i sektorplanen over i økonomiplanen.
- Oppnå god styring med virksomhetene i sektoren.
- Rapportere på status og resultater.

Sektorens hovedstrategier

- Økt tverrfaglig samarbeid.
- Robuste fagmiljøer.
- Kvalitetsutvikling.

Folkehelseplanen

Folkehelseplanen peker på at det generelt er et lavt utdannelsesnivå i befolkningen. For å øke utdannelsesnivået, er målet i folkehelseplanen at sektoren skal legge til rette for gode oppvekstvilkår. Dette innebærer høy kvalitet på de tjenestene som gis i sektoren, at vi prioriterer tidlig innsats der dette er nødvendig, og at det er et godt tverrfaglig samarbeid. Mål og tiltak som er formulert i denne planen skal også henge sammen med utviklingsområdene folkehelseplanen peker på.

Utviklingsområde: Knytte profesjonene tettere sammen gjennom tverrfaglig samarbeid og tidlig innsats

Mål

Tjenestene i oppvekst- og utdanningssektoren samarbeider for å gi tidlig innsats til barn og unge.

Tiltak

- Alle ledere har ansvar for at modellen «Sammen om barn» brukes aktivt i egen virksomhet.

- Etablere og utvikle stillingen som Ungdomslos¹⁰. Ansatte fra skolehelsetjenesten, lærere, barnevern, BUT, PPT og NAV jobber sammen for å optimalisere effekten av denne stillingen.
- Samarbeid mellom PUT¹¹ og barnehage/skole der pedagoger observerer helheten i gruppen/klasserommet.
- Skolehelsetjenesten gjennomfører gruppetiltak i skole, framfor individtiltak.
- SLT¹²-arbeidet er systematisert, og følges opp på tre nivåer i kommunen.
- Bedre samarbeid mellom barnehage og skole gjennom bedret kunnskapsdeling i overgangsfasen. Overgangsplanen¹³ styrkes for å ivareta dette.

Målindikatorer

- Ungdomslos etablert.
- Avholdte samarbeidsmøter mellom skole/barnehage og PUT, der temaet har vært observasjon, videreutvikling av samarbeidet.
- Gruppetiltak satt i system og gjennomført av skolehelsetjenesten.
- Evaluert overgangsplan.
- SLT-arbeidet har struktur og er i drift, jevnfør egne planer.

Utviklingsområde: Flyktninger og integrering

Mål

Klare retningslinjer for flyktningarbeidet «fra ankomst til inkludering» er utarbeidet og forankret.

Tiltak

- Etablere en flyktningetjeneste.
- Utarbeide konkrete samkjørte planer for alle som er inkluderte i flyktningarbeid, når det gjelder arbeidsfordeling og økonomi.
- Lage gode samarbeidsavtaler med alle aktuelle virksomheter og tjenester.

Målindikatorer

Gjennomførte tiltak.

Utviklingsområde: Forebyggende tjeneste

Mål

Alle brukere får tidlig og samordnet hjelp, som gir helhet og kontinuitet i tjenestetilbudet.

Tiltak

- Videreføre og videreutvikle tverrfaglige tiltak.

---

¹⁰ Ved bruk av LOS-midler, en tilskuddsordning som skal legge til rette for mer samordnede tilbud og tettere oppfølging av ungdom som er i en vanskelig livssituasjon. Målet er å styrke ungdommenes skoletilknytning, trivsel og mestring, og skal således bidra til å bedre skoleprestasjonene og øke gjennomføringen i videregående opplæring.

¹¹ Pedagogisk utviklingstjeneste

¹² Samordnende lokale kriminalitetsforebyggende tiltak

¹³ Planen legger til rette for blant annet samarbeidet mellom barnehage og skole.

- Implementere ny kunnskapsbasert veileder for helsestasjons-/skolehelsetjenesten og Helsestasjon for ungdom¹⁴.
- Videreutvikle systemrettede tiltak i hele tjenesten (grupper, undervisning som universelle tiltak).

Målordikatorer

- Tjenesten deltar i tverrfaglig og systemrettet samarbeid.
- Opplæring i tjenesten knyttet til ny veileder er gjennomført.
- Implementering av ny veileder ivaretas av leder på møter, og i dialog med ansatte.

Utviklingsområde: Pedagogisk utviklingstjeneste

Mål

Pedagogisk utviklingstjeneste bidrar med profesjonelle og tverrfaglige tjenester til barnehager, skoler og medarbeidende tjenester i Aurskog-Høland kommune.

Tiltak

- Det er et systemisk samarbeid med barnehager og skoler, der LP-modellen (Læringsmiljø og analyse) ligger til grunn.
- Ressursteam i skole, og nettverk for spesialpedagoger i barnehage, oppleves som gode arenaer for drøfting av allmennpedagogiske tiltak.
- SLT-arbeidet er systematisert, og følges opp i kommunen.

Målordikatorer

- LP-modellen brukes i samarbeidet med barnehager og skole.
- Ressursteamene i skolene og nettverkene i barnehagene har relevante saker og jevnlig møter.
- SLT-arbeidet har struktur, og er i drift, jevnfør egne planer.

Utviklingsområde: Skolefritidsordningen (SFO) og fremtidig utvikling av denne

Mål

SFO skal være en læringsarena. Det skal legges til rette for godt samarbeid og god informasjonsflyt mellom de ansatte i skole og SFO. Samarbeidet skal understøtte elevenes faglige og sosiale utvikling. Det skal være helhet og sammenheng mellom skole og SFO.

Tiltak

- Skoleledere og leder for SFO skal legge til rette for personalets læring og utvikling.
- SFO skal bidra til å utvikle barnas sosial kompetanse, gjennom aktivitet og gode relasjoner.
- Videreutvikle og gjennomføre kvalitetsplan for skolefritidsordningen i Aurskog-Høland kommune.

Utviklingsområde: Voksenopplæring

Mål

Voksenopplæringen (VO) har ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, helårs introduksjonsprogram for flyktninger, og spesialundervisning for voksne. VO jobber for å oppnå en vellykket integrering – gjennom tett og bredt samarbeid, tidlig avklaring og individuell tilpasning.

---

¹⁴ <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

Tiltak

- Opprettholde og bygge opp gode praksisplasser i introprogrammet.
- Fokuserer på deltaker-/elevaktivitet, og systematisere bruken av morsmålstøtte i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap.
- Følge opp tiltak i tjenesteanalysen for introordningen, og bidra i arbeidet med å etablere flyktningetjenesten.

Målordikatorer

- Antall praksisplasser har økt.
- Økt bruk av morsmålstøtte i opplæringen.

Utviklingsområde: Barnevern

Mål

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at alle barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Tiltak

- Delta i flerårig nasjonal satsing på kompetanseheving i barneverntjenesten fra 2018-2024, med fokus på å bidra til økt kvalitet i undersøkelses- og tiltaksarbeid.
- Familieråd/nettverksmøter skal benyttes for å søke etter fosterhjem i barnets familie og nære nettverk.
- Barnverntjenesten må sikre kvalitet og koordinerte tjenester for å yte helhetlig tiltak rundt barnet og familien.

Målordikatorer

- Deltatt på kompetansehevende tiltak for å øke kvaliteten.
- Erfaringslæring innad i tjenesten.
- Flere fosterhjem i barnets egen familie, som følge av økt bruk av familieråd.

Utviklingsområde: Barnehage

Mål

Barnehagene i Aurskog-Høland har barn med god sosial kompetanse. Barnehagene drives i tråd med rammeplanen.

Tiltak

- Ledelsen i barnehagene sørger for kompetanseutvikling i den enkelte personalgruppe.
- Hver enkelt barnehage tar i bruk elementer av Kari Lamers utviklingsmodell i sitt planverk, og i sin praksis.
- Barnehagene involverer foreldrene i arbeidet med utviklingsmodellen.
- Implementering av ny rammeplan (lagt fram i mai 2017) i barnehagen.
- Utarbeide felles mal for ny årsplan til bruk i barnehagene.

Målordikatorer

- Elementer fra Kari Lamers utviklingsmodell er i bruk i alle barnehager.
- Foreldre er kjent med, og involvert i, arbeidet knyttet til Kari Lamer.
- Felles ny årsplan i alle barnehager, basert på ny rammeplan, er utarbeidet.

Utviklingsområde: Grunnskole

Mål

Alle elever skal oppleve et inkluderende og utviklende læringsmiljø, som legger til rette for kognitiv, faglig, praktisk, sosial og emosjonell læring. Hver skole skal sikre progresjon i elevens læringsarbeid, faglig og sosialt. Rektorene skal legge til rette for dette, ved å gjennomføre følgende tiltak:

Tiltak

- Skoleeier gjennomfører skolebesøk.
- Skoleeier følger opp skolens arbeid med å sikre elevene faglig og sosial progresjon. Gjennomfører egne møter med skoleledelsen.
- Skoleeier har jevnlig lærende nettverk med alle skoleledere.
- Tiltak utarbeidet i samarbeid med nasjonalt veilederkorps følges opp.
- Skoleledelsen skal praktisere undervisningsorientert ledelse. Skoleledelsen skal lede lærernes læring og utvikling. Dette innebærer systematisk bruk av bunden tid, anvende lærende nettverk som metode, observere pedagogisk praksis, og gjennom samtaler og felles drøftinger sikre at skoleledere har kunnskap om klasseromspraksis.
- Skoleledelsen skal følge opp elevenes faglige og sosiale utvikling. Kartleggingsresultater skal danne grunnlag for progresjonen i elevens læring, gjennom elevundersøkelse, og faglige kartlegginger.

Målordikatorer

- Antall gjennomførte lærende nettverk, 4-5 i året.
- Samarbeidet med nasjonalt veilederkorps synliggjøres i skolemelding.
- Gjennomførte skolebesøk.
- Gjennomførte særmøter knyttet til skolens ansvar for å sikre elevene faglig og sosial progresjon.

På skolebesøk i regi av skoleeier, i møter og i ledersamtalen kan skoleleder vise til:

- Hvordan de leder lærernes læring og utvikling.
- Hvordan de følger opp elevenes faglige og sosiale læring.

Utviklingsområde: Folkehelse

I tillegg til de tiltakene som kommer fram under hver virksomhet/tjenestene, viser vi her til andre aktiviteter og tiltak som er i drift, og som er helsefremmende.

Mål

God psykisk helse for barn og voksne uten rus og avhengighet.

Aurskog-Høland har følgende universelle tiltak som et ledd i primærforebyggingen:

Helsesøster

- Barselbesøk av jordmor.
- Hjemmebesøk av helsesøster.
- Helsestasjonen skal være en møteplass for nettverksbygging.
- Helsestasjonen kartlegger fysisk, psykisk og sosial helse.
- EPDS¹⁵-benyttes for å avdekke nedstemthet etter fødsel.

---

¹⁵ Edinburgh postnatal depression score: utviklet for å avdekke depresjon etter fødsel.

- Tilbud om CoS¹⁶-kurs til alle.

Skolehelsetjeneste

- Programmer: Zippys venner¹⁷, psykologisk førstehjelp.
- Alle har en psykisk helse – et undervisningsopplegg i 8., 9., og 10.trinn.
- VIP (Veiledning og info om psykisk helse) i videregående skole.
- Tema om overgrep og grenser for 9. trinn.
- Overvekt og fedme (vekstmåling og veiledning) etter veileder.

Utekontaktene kartlegger miljøer i kommunen, og driver oppsøkende virksomhet.

Tiltak knyttet til tidlig innsats som ledd i sekundærforebygging kan være SMIL¹⁸, skilsmissegrupper, Bra mat, nettverksmøter SMART-grupper, Fortsatt foreldre, Forsterket helsestasjon, og bruk av Familieteam.

Ekstra tilrettelegging som ledd i tertiærforebygging, kan for eksempel være tiltak via Barnevernstjenesten, Pedagogisk utviklingstjeneste, Barne- og ungdomspsykiatrien og Beredskapsgruppen ved mistanke om rusavhengighet.

Utviklingsområde: Overvekt og fedme

Mål

Barn, unge og deres foreldre har kunnskap om, og forstår betydningen av, sunt kosthold og fysisk aktivitet.

Tiltak

- Gjennomføring av vekstmålinger ut fra retningslinjer fra svangerskap, fødsel til ut grunnskole. Iverksette tiltak etter funn og behov. Det er fokus på kosthold og fysisk aktivitet fra svangerskap til voksen.
- Tilby Bra mat-kurs med aktivitetstilbud for barn og foreldre.
- Undervisning i samarbeid med skolen, implementere deler av Bra mat-kurs i faget mat og helse.
- Samarbeide om gangveier, tilrettelegging for fysisk aktivitet i barnehager og skoler, fokus på sunt kosthold.

I de tilfellene det er muskel og skjelettplager, gjennomføres følgende tiltak:

- Fysioterapeuten undersøker alle barn ved 10 uker.
- Motorisk utvikling følges på helsestasjonen 0-5 år.
- Fysisk undersøkelse på førskoleundersøkelse.
- Åpen dør hos helsesøster på skolen.
- Helsesøster henviser barn og unge med muskel og skjelettplager.

---

¹⁶ Circle of Security, program for bedre samspill mellom voksne og barn.

¹⁷ Med barnetrinnsprogrammet Zippys venner lærer barna å mestre dagliglivets problemer, å identifisere og snakke om følelser, og å støtte andre som har det vanskelig.

¹⁸ Styrket Mestring i Livet, program for barn og unge som pårørende.

“ Alle elever skal oppleve et inkluderende og utviklende læringsmiljø, som legger til rette for kognitiv, faglig, praktisk, emosjonell og sosial læring. ”

Sektor: Samfunn og utvikling

Sektor Samfunn og utvikling har ansvaret for områdene prosjekt, plan, IT, næring, landbruk og miljø.

Arbeidet består av overordnet og strategisk planlegging, samt brukerrettede tjenester.

Prosjektkontoret er ansvarlig for alle store byggeprosjekter, som ny Bjørkelangen skole, svømmehall, helsehus og boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Utarbeidelse av kommuneplan, kommunenes øvrige overordnede planer og strategidokumenter, beredskap, reguleringsplaner for ulike utbyggingsformål og utbyggingsavtaler ligger hos plan. Kommunen er en aktiv tilrettelegger for lokal næringsutvikling, og skal sørge for tilgang til næringstomter, samt etablerertjeneste med veiledning og rådgivning for nyetablerere/gründere.

Innenfor jord- og skogbruk saksbehandles blant annet omdisponeringssaker, tilskuddsordninger i landbruket, og konsesjoner. I tillegg har sektoren ansvar for kommunal viltforvaltning, og forvaltning av kommuneskogen. Hovedsatsingsområder for miljøarbeid er miljøledelse, biologisk mangfold, fornybar energi, materialbruk og redusert klimagassutslipp. IT har ansvar for support, drift og utvikling av kommunens IT-systemer, maskinpark og telefoni. Avdelingen er involvert i alle kommunens prosjekter.

Utviklingstrekk

Aurskog-Høland er en jord- og skogbrukskommune, lokalisert i en region som preges av sterk vekst. Det er en politisk målsetting at tettstedene skal være livskraftige lokalsentre, med konsentrerte sentrumsområder som preges av en sunn blanding av boliger, forretninger og servicetilbud. Et spredt tettstedsmønster gir en romslig kommune, med god tilgang til naturområder, samtidig som store avstander gir utfordringer ved tilpasning og drift av teknisk infrastruktur, og kommunens tjeneste- og servicetilbud for øvrig.

Foto: Arne Løkken

Økonomiske rammer

(i 1000 kroner)		B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Tildelt netto ramme		21 431			
IT	Lisenser/serviceavtaler	1 900			
IT	Inntekt fra Rømskog-drift av IT	-560		560	
Sektoren	Generell innsparing	-200			
Prosjektkontoret	Midlertidig barnehage Løken	650	100	-750	
Netto driftsutgifter		23 221	23 321	23 131	23 131

Utviklingen i sektorens rammer			
(i 1000 kroner)	R 2016	B 2017	B 2018
Brutto driftsutgifter	35 549	29 142	30 296
Brutto driftsinntekter	-9 842	-6 515	-7 075
Netto driftsutgifter	25 707	22 627	23 221

Nye investeringer

Prosjekter (beløp i 1000)	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Udefinerte investeringer	1 000	1 000	1 000	1 000
Mulighetsstudie nye store investeringer		2 000		
Solenergi		500	500	
Bjørkelangen skole	52 690			
Fjernvarme	100			
Svømmebasseng	23 500			
Hurtiglادestasjon	300	300	200	200
IT- infrastrukturprogram	2 000	2 000	2 000	2 000
IT-strategi - vedlikeholde	1 800	2 000	1 800	1 600
Fornyelse av maskinpark	1 600	1 200	1 000	
IT-infrastruktur svømmehall	270			
Løken barnehage	9 000	16 150		
Myrvang	24 000	5 000		
Sum Samfunn og utvikling	116 260	30 150	6 500	4 800

Kommentarer til den økonomiske utviklingen

Sektor Samfunn og utvikling preges av et høyt aktivitetsnivå. Flere av oppgavene som utføres er overordnede og sektorovergripende, noe som ofte gjør dem mindre synlige enn sektorspesifikke oppgaver. Det er lagt inn store investeringer under sektor Samfunn og utvikling, som gjelder kommunens byggeprosjekter. Summene er justert i henhold til politiske vedtak og nye fremdriftsplaner. Som følge av de store investeringene i kommunen som helhet, økt krav til automatisering og økt brukermasse, ser man at driftsutgiftene innen IT eskalerer, og medfører et betydelig press på IT-ressursene.

Stramme økonomiske rammer krever god kostnadskontroll, og effektiv drift i sektoren. I tillegg til egne midler, søkes tilgjengelige prosjektmidler fra fylke og stat, som utgjør en vesentlig del av rammen til sektoren.

Mål og satsningsområder

Fra sektorplan til økonomiplan

Sektor Samfunn og utvikling er i ferd med å utarbeide sektorplan.

Sektorens hovedstrategier

- Bidra til utvikling av Aurskog-Høland som en moderne, framtidsrettet kommune, som tar vare på natur- og kulturarv.
- Legge til rette for at kommunen skal være et attraktiv bo-, service- og arbeidsområde.
- Sikre gode rammevilkår for utvikling av hele kommunen.
- Videreutvikle gode tjenestetilbud rettet mot innbyggere, næringsliv og andre aktører.

Utviklingsområde: Team Plan

Mål

Bidra til utvikling av Aurskog-Høland som en moderne, framtidsrettet kommune som tar vare på natur- og kulturarv.

Tiltak

- Synliggjøre hovedstrategier for utvikling gjennom kommunale planer.
- Sikre tilstrekkelig samfunnsanalyse og statistikk som grunnlag for god planlegging.

Målordikatorer

- Oppdaterte sektorplaner for alle sektorer innen utløpet av 2019.
- Grunnlagsdokumenter for samfunnsanalyse og statistikk samles, og gjøres lettere tilgjengelig.

Delmål

Ferdigstille kommuneplan 2018-2028, innen 2018.

Tiltak

Konkretisere kommuneplanen med kommunedelplaner, sentrumsplaner, reguleringsplaner og øvrige strategidokumenter.

Målordikatorer

Ferdigstilt kommuneplan 2018-2028.

Delmål

Legge til rette for at kommunen skal være et attraktiv bo-, service- og arbeidsområde.

Tiltak

- Sørge for gode, effektive og inkluderende reguleringsplanprosesser.
- Samarbeide med andre aktører om å løfte opp Aurskog-Høland kommunes kvaliteter som nærings- og boområde.
- Bidra til utvikling av nye boligområder.

Målandikatorer

- Befolkningsøkning.
- Stigning i antall ferdigstilte boliger per år.
- Gjennomførte reguleringsplaner.

Delmål

Sikre rammevilkår for en god utvikling av hele kommunen.

Tiltak

- Sørge for tilstrekkelig areal for boligbygging i kommunen.
- Tilrettelegge for innbyggermedvirkning for ulike befolkningsgrupper i planprosesser.
- Utvikling av kommunesenteret Bjørkelangen.
- Bidra til utvikling av øvrige tettsteder i kommunen, i tråd med intensjonene i kommuneplanen 2018-2028.

Målandikatorer

- Deltakelse fra innbyggerne i kommunens utviklingsarbeid.
- Vekst i kommunens tettsteder, i henhold til kommuneplanen 2018-2028.

Mål

Kommunens nettsider skal ha digitale kartløsninger til selvbetjening for ulike brukergrupper.

Tiltak

Videreutvikling av kommunens digitale planarkiv.

Målandikatorer

- Digitalt planarkiv er enkelt tilgjengelig på kommunens nettside.
- Kommunen har digitale plankartforslag tilgjengelig i den politiske prosessen av planarbeidet.

Mål

Kommunen skal ha oppdatert ROS-analyse, og oppdaterte beredskapsplaner.

Tiltak

- Gjennomføre vurdering av eksisterende ROS-analyse.
- Iverksette oppdatering av kommunens eksisterende beredskapsplaner.
- Utvikle nye beredskapsplaner der det er et behov.

Målandikatorer

Gjennomført oppdateringer av ROS-analyse og beredskapsplaner.

Utviklingsområde: Byggeprosjekter

Mål

Utvikle prosjektkompetanse knyttet til både korte og langvarige prosjekter i kommunen.

Tiltak

- Evaluere eksisterende prosjektmetodikk, og komme med endelig anbefaling vedrørende kommunal prosjektmetodikk.
- Nedfelle prosjektmetodikk i dokumenter.
- Utvikle maler og støttedokumenter.

- Skrive politisk sak etter ferdigstillelse.
- Utvikle kursmaterieell for resten av organisasjonen.

Målindikatorer

- Ferdigstilt rammeverk for prosjektgjennomføring i kommunen, med støttedokumenter.
- Politisk sak om formalisert prosjektmetodikk.
- Tilbud om prosjektopplæring for resten av organisasjonen.

Mål

Bidra til utvikling av Aurskog-Høland som en moderne, framtidsrettet kommune, som tar vare på natur- og kulturarv.

Tiltak

- Utarbeide klimagassregnskap på prosjekter til over 100.000.000 kroner eks. mva.
- Bygge så energieffektivt som prosjektøkonomi tillater.
- Vurdere overvannshåndtering i form av regnbedd, fordrøyningsbasseng og flomveier i mulighetsstudier.
- Vektlegge natur- og kulturarv ved vurdering av plassering av kommunale formålsbygg.
- Bygge så fleksibelt som prosjektøkonomi tillater, slik at bygg sikres lang levetid.
- Ta nødvendige miljø- og klimahensyn ved anskaffelser av prosjekter, herunder stille krav til å benytte miljøvennlige produkter.
- Gjennomføre løpende undersøkelser om brudd på substitusjonsplikten for miljøfarlige produkter.
- Legge til grunn fremtidige behov for tjenester i prosjektene.

Målindikatorer

- Reduksjon i klimagassavtrykk regnet i CO₂-enheter vurdert mot referansebygg.
- Utslipp av vann i m³ på kommunalt overvannsledningsnett.
- Levetid for byggeprosjekter.
- Antall miljøfarlige produkter som benyttes i prosjekter.

Mål

Legge til rette for at kommunen skal være et attraktiv bo-, service- og arbeidsområde.

Tiltak

- Forankre prosjekter i overordnede forretningsmål for kommunen.
- Utarbeide og beslutte målhierarki (mål, tiltak og målindikatorer) for det enkelte prosjekt.
- Vektlegge sosiale publikumsfunksjoner i kommunale formålsbygg.
- Gjennomføre interessentanalyser, og prioritere konkrete tiltak overfor interessentene ut fra forretningsmål.
- Vektlegge arkitektur i prosjekter.

Målindikatorer

- Dokumentere at forretningsmål er identifisert, gjennom å nedtegne mål, tiltak og målindikatorer for de enkelte forretningsmålene.
- Dokumentert sammenheng mellom prioritering av funksjoner og forretningsmål.
- Befolkningstall.

Mål

Ferdigstille og ta i bruk Bjørkelangen skole, svømmeanlegget på Bjørkelangen og helsehuset.

Tiltak

- Følge opp prosjekter i produksjon, slik at leveranse er i overensstemmelse med avtalt kvalitet og fremdrift.
- Håndtere eventuelle mangelinnsigelser etter overtagelse på en profesjonell måte.
- Gjennomføre evaluering av prosjekt etter driftsstart.

Målordikatorer

- Driftsstart i skole og helsehus i første tertial 2018.
- Sørge for at kommunen overtar «as build»-dokumentasjon, og denne overføres til eiendomsavdelingen.
- Prosjekter sluttføres i henhold til mandater gitt av politiske myndigheter.

Mål

Videreføre prosjektene for Myrvang og Løken barnehage.

Tiltak

- Tildel personell til prosjektene.
- Utarbeide presise styringsdokumenter som beskriver prosjektleveranser, og avtale grensesnitt.
- Fokuserer på fremdrift og realisering av ikke-igangsatte prosjekter i prosjektporteføljen.

Målordikatorer

- Inngåelse av kontrakt for oppføring av bygg, under forutsetning av politisk godkjenning.
- Vedtatte mandater og styringsdokumenter skal gi en god forståelse av hva som inkluderes i prosjektene.
- Toleranserammer for økonomi, fremdrift og kvalitet skal være vedtatt og fulgt i prosjektene.

Utviklingsområde: Team næring og miljø

Mål

Kommunen skal jobbe for et aktivt, klima- og miljøvennlig landbruk.

Tiltak

- Informasjonsarbeid rettet mot jord- og skogbrukere.
- Drive veiledning og kontrollarbeid.

Målordikatorer

- Endring i antall dekar omsøkt grøftet jordbruksareal og andre hydrotekniske tiltak.
- Endring i antall dekar økologisk jordbruk.
- Antall kilometer omsøkt opprusting av skogsbilvei.
- Gjennomført informasjons- og kontrollarbeid.

Delmål

Dyrka og dyrkbar jord samt høyproduktiv skog skal ikke omdisponeres fra landbruksformål.

Tiltak

Dyrka og dyrkbar jord samt høyproduktiv skog må ivaretas i kommunalt planarbeid.

Målordikatorer

Antall dekar dyrka og dyrkbar jord samt høyproduktiv skog som er omdisponert.

Mål

Aurskog-Høland kommune skal være miljø- og klimavennlig.

Delmål

Klimagassutslipp skal reduseres.

Tiltak

- Informasjon og veiledning.
- Miljøsertifisering/miljøledelse.
- Etablere flisfyringsanlegg på Løken skole.
- Etablere fornybar solenergi på kommunale bygg.
- Bruke tre i kommunale byggeprosjekter.
- Etablere ladestasjoner for elbiler.

Målordikatorer

- Antall miljøsertifiserte virksomheter.
- Antall kWh produsert solenergi på kommunale bygg.
- Andel bioenergi av kommunens totale energibehov.
- Antall nye ladestasjoner.

Delmål

Biologisk mangfold skal ivaretas.

Tiltak

- Informasjon og veiledning.
- Følge opp forvaltningsplan for edelkreps i Aurskog-Høland kommune.

Målordikatorer

- Gjennomført informasjons- og veiledningsarbeid.
- Antall etablerte driftsplanområder for edelkreps.
- Omsøkte midler og innvilget tilskudd.

Mål

Aurskog-Høland kommune skal være en aktiv og næringsvennlig kommune.

Tiltak

- Arrangere næringsarrangement i samarbeid med næringsforeningene.
- Tilby lokal etablererveiledning for nyetablerere og gründere.
- Markedsføre kommunens næringsssatsing i Oslo og på Romerike.
- Følge opp lokale bedrifter gjennom møter og bedriftsbesøk.
- Kommunen skal ved bruk av handelsanalyseverktøy stimulere til nyetableringer innen handel og service.
- Næringsarrangementer for barn og unge.

Målordikatorer

- Antall nyetablerte bedrifter i Aurskog-Høland kommune.
- Antall nyetableringer innen handel og service.
- Antall dekar næringsseiendom solgt av Aurskog-Høland Utbyggingsselskap.
- Brutto pendlerandel.
- Deltakelse på næringsarrangementer for barn og unge.

Delmål

Kommunen skal til enhver tid ha ledige regulerte næringsarealer.

Tiltak

- Jobbe for å innarbeide nye næringsarealer i kommunale planer.
- Målindikatorer.
- Antall dekar ledige næringsarealer.

Utviklingsområde: IT

Mål

Sektor Samfunn og utvikling skal være en pådriver for digitalisering og bruk av ny teknologi.

Delmål

Utnytte ny teknologi for å frigjøre tid.

Tiltak

- Ta i bruk ny teknologi for å effektivisere og automatisere manuelle rutiner.
- Arbeide for å involvere IT i en tidlig fase i alle prosesser.
- Stimulere til å ta i bruk ny teknologi i hverdagen.
- Arbeide for bedre samhandlingsplattformer.

Målindikatorer

Ny teknologi tatt i bruk.

Delmål

Utvikle strategier for bruk av ny teknologi i kommunen.

Tiltak

Innarbeide strategier for bruk av ny teknologi i kommunen i sektorplan for Samfunn og utvikling.

Målindikatorer

Innarbeidede strategier for bruk av ny teknologi i kommunen i sektorplan for Samfunn og utvikling.

Delmål

Aurskog-Høland kommune skal ha fokus på Grønn IT.

Tiltak

- Tenke Grønn IT i hele produktets livsløp (produksjon, investeringer, bruk og retur).
- Arbeide for å redusere strømforbruk.
- Arbeide for reduksjon av antall fysiske servere/maskiner.

Målindikatorer

- Antall enheter som tilfredsstillter Energy Star-standard.
- Antall virtuelle servere/maskiner.

Mål

Utvikle en god IT-infrastruktur i hele kommunen.

Tiltak

- Arbeide for utbedring og utvikling av eksisterende bygningsmasse.
- Oppgradering av installasjoner skal skje i takt med utvikling av ny teknologi.
- Arbeide for å involvere IT i en tidlig fase i alle byggeprosjekter.

Målordikatorer

Antall lokasjoner som følger den gjeldende standard for IT-infrastruktur.

Sektor: Teknisk drift og kultur

Se Sektor Teknisk drift og kultur har ansvaret for eiendom, kommunalteknisk drift (KTD), forvaltning og kultur.

Eiendom

Kommunen har i alt cirka 600 eiendommer. Eiendomsavdelingen forvalter og leverer driftstjenester til kommunens eiendom med driftsoperatører, renholdere og boligkontor. Det vesentligste av de bebygde eiendommene består av 33 formålsbygg. Dette er 11 skoler, 8 barnehager, 7 omsorgsbygg, 3 sykehjem, 2 kulturobjekter (Halsnes og bygdetun), et næringsbygg og et administrasjonsbygg (rådhuset). Kommunen har under oppføring ny Bjørkelangen skole, helsehus og svømmeanlegg, som alle vil bli tatt i bruk i 2018. I tillegg til alle formålsbygg, forvalter eiendomsavdelingen 150 kommunale boliger.

Den totale bygningsmassen eiendomsavdelingen skal forvalte, drifte og vedlikeholde vil med nye bygg ha et areal på i overkant av 100.000 m².

KTD

Kommunal teknisk drift har ansvar for vann og avløp, med drift og utvikling av kommunens vann- og avløpsledninger, pumpestasjoner, høydebasseng, vannverk, vannreservoarer, reservevannanlegg, damanlegg og renseanlegg, vaktordninger, drift av anleggsavdeling med mannskap og utstyr, innkreving av avgifter, drift av kommunale veier med sommer- og vintervedlikehold og skilting, drift og vedlikehold av bruer og veilysanlegg, og oppfølging av nedgravde oljetanker.

Forvaltning

Forvaltning tar seg av saksbehandling etter plan- og bygningsloven og forurensningsloven, matrikkelføring, adressering, oppmålingstjenester, drift og vedlikehold av kommunens kartdatabaser og kartportal, geodatasamarbeid med Norge Digitalt, og gjennomføring av prosjekt for oppgradering av avløpsrensaneanlegg i spredtbygde områder.

Andre områder

I tillegg til disse tjenesteområdene har sektoren det faglige ansvaret for kontakt med Romerike avfallsforedling IKS (ROAF), som overtok ansvaret for renovasjonsordningen i kommunen fra 1. januar 2015. Sektoren har fremdeles ansvaret for etterdrift av nedlagt deponi på Spillhaug med sigevannsanlegg, innkreving av gebyr og selvkostregnskapet for renovasjon. Kommunens brannvesen gikk inn i Nedre Romerike Brannvesen (NRBR) fra 1. januar 2014. Den økonomiske og faglige oppfølgingen fra kommunen ligger til sektoren. I forhold til lov om sivilforsvaret er kommunen forpliktet til å stille lager til sivilforsvarets materiell. Dette organiseres og utgiftsføres i sektoren.

Kultur

Tjenesteområdet Kultur består av en rekke tjenester for hele befolkningen, både i form av egne tilbud, som bibliotek, fritidsklubber, frivilligsentral, kino og kulturskole, og i form av veiledning og tilskudd til lag og foreninger, eldresentra, den kulturelle skolesekken, folkebad og arrangementer. Kultur har også ansvar for kulturvern, UKM (nå Ung Kultur Møtes), utgivelse av gårds- og slekthistorie som kommer med nytt bind våren 2018, barn og unges kommunestyre, ungdomsrådet, og ferieaktiviteter for barn og unge.

Det skapes mye aktivitet i alle deler av kommunen for midlene som bevilges til formålet, i god samhandling med friluftsansjoner, idretten og kulturlivet, inkludert historielagene.

Kulturdel i nye Bjørkelangen skole vil gi kommunens kulturliv og publikum helt nye muligheter i årene som kommer. I tillegg vil den gamle gymsalen på Bråte skole bli tilpasset skolens og lokalmiljøets behov for forestillingslokale i et mindre format. Dette vil også egne seg for andre aktører i det lokale kulturlivet, og således være kompletterende med tanke på ulike typer arenaer for utøvelse og opplevelse av kulturuttrykk.

Meråpent bibliotek starter opp tidlig i 2018, og vil gi større fleksibilitet for låntakerne innenfor senterets åpningstid. Biblioteket vil i samarbeid med Frivilligsentralen starte språkkafeer i 2018.

Nytt 25meter svømmebasseng på Bjørkelangen, i tillegg til opplæringsbasseng og andre fasiliteter, vil gi både mosjonister og aktive svømmere vedre vilkår. Her vil det også kunne arrangeres konkurranser, som kretsmesterskap.

Sektoren har også ansvar for dialog og planlegging med kirkevergen (fellesrådet). Tilskuddene/totalsummene til drift og investeringer føres i sektoren, og følges opp med kirkevergen. I tillegg til fellesrådet, tildeles tilskudd til medlemmer av andre trossamfunn i kommunen. Ansvar for budsjettering og administrasjon av dette ligger til sektoren.

Utviklingstrekk

Kommunen er en stor eiendomsbesitter, med et stort antall formålsbygg og kommunale boliger, i en kommune med stor geografisk utstrekning. Vedlikeholdet av bygningsmassen er en utfordring. Eiendomsstrategien gir en god status på tilstanden til de enkelte bygg. Gjennom denne har eiendom et godt styringssystem for systematisert vedlikehold på et riktig nivå i forhold til tilstand. I planperioden vil vi overta og ta i bruk tre nye formålsbygg. Disse vil utfordre driftsorganisasjonen i forhold til kompleksiteten i tekniske anlegg og driftsmønstre. Det totale volumet på kommunal bygningsmassen øker, med tilsvarende økt behov innen forvaltning, drift og vedlikehold. Driftsorganisasjonen må tilpasses endringene denne utviklingen medfører.

Aurskog-Høland kommune er i stor utvikling, med befolkningsvekst, næringsutvikling og stor byggevirksomhet. Det prioriteres ressurser inn i den ordinære saksbehandlingen etter plan- og bygningsloven og matrikkellova, for å holde saksbehandlingstiden tilfredsstillende. Oppmålingstjenesten har de siste to årene gjort flere forsøk på å øke saksbehandlingskapasiteten, uten at det har vært mulig å rekruttere inn den ønskede kompetansen. I dagens arbeidsmarked er det svært få eiendomslandmålere tilgjengelige. Det vil bli gjort nye forsøk. Kommunen kjøper inn tjenester fra privat landmålerforetak i tjenesten.

For en kommune i utvikling er det viktig med en tilstrekkelig hyppig oppdatering av kartverket. Aurskog-Høland kommune har et godt samarbeid med de andre Norge Digitalt-aktørene i dette arbeidet.

For kommunalteknisk drift medfører den store utviklingen i kommunen mye arbeid i forbindelse med oppfølging av reguleringsplaner under utarbeidelse, gjennomgang av VAO-planer, og oppfølging av gjennomføringen samt ferdigstillelse av disse. Virksomheten tilstreber at de tiltak som utføres innen drift, vedlikehold og fornyelse skal være bærekraftige i et langsiktig perspektiv.

Det er et klart mål i sektorplanen at hele kulturområdet skal styrkes, noe utviklingen de senere år bærer preg av, med større aktivitet. Tjenesten vil i samarbeid med andre aktører bidra til at alle innbyggerne kan være aktive og få gode opplevelser, og gjennom dette skape gode lokalsamfunn, kreativitet, godt omdømme og god fysisk og psykisk helse.

Økonomiske rammer

(i 1000 kroner)		B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Tildelt netto ramme		83 960			
Kultur	Driftsutgifter kulturdel Bjørkelangen skole	1 650	350		
Kultur	Forventede inntekter, kulturarena	-200	-400	-200	-100
Kultur	Oppgaver tilknyttet tilskuddsordninger	140			
Kultur	Driftskostnader, svømmeanlegg	4 425	2 822		
Kultur	Forventede inntekter	-1 125	-3 375		
Kultur	Økt elevtall	300			
Kultur	Leieavtale fritidsklubb SHIUL	80			
Eiendom	Renovasjon badestrender	100			
Eiendom	Driftsbudsjett, Bjørkelangen skole	1 938			
Eiendom	Driftsbudsjett helsehus	1 230			
Eiendom	Leieinntekter helsehus	-1 035			
Eiendom	Leieinntekter helsehus, omsorgsboliger	-173	-346	-777	
Eiendom	Driftsbudsjett, omsorgsboliger	670			
Eiendom	Driftsbudsjett svømmeanlegg	1 389	1 289		
Eiendom	Leieinntekter, politigarasje	-72			
Renhold	Renhold skolepaviljong, Aursmoen skole	200			
Renhold	Renhold, Bjørkelangen skole	934			
Renhold	Renhold, helsehus	2 133			
Renhold	Hovedrent, svømmeanlegg	150			
Forvaltning	Oppfølging av forsøplings- og forurensningssaker	50			
Kultur (fra statsbudsjettet)	Tilskudd frivillighetssentraler	27			
Sektoren	Generell innsparing	-1 000			
Netto driftsutgifter		95 771	96 111	95 134	95 034

Utviklingen i sektorens rammer			
(i 1000 kroner)	R 2016	B 2017	B 2018
Brutto driftsutgifter	223 040	196 708	220 437
Brutto driftsinntekter	-122 256	-113 629	-124 576
Netto driftsutgifter	100 471	83 079	95 771

Nye investeringer

Prosjekter (beløp i 1000)	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
IT-strategi	800			
Rehabilitering kirkebygg	900	500	350	2 500
Orgel Søndre Høland kirke	1 500			
Rehabilitering veier, bruer, lysanl. og trafikks.	1 700	1 700	1 700	1 700
Asfaltere kommunale veier	2 500	2 500	2 500	2 500
Geodata, eiendomskartvek	700	700	700	
Vedlikehold dammer	7 250		3 100	1 000
Oppgradering formannskaps- /komm.styresal		1 000		
Eiendomsforvaltning, oppgraderinger	1 570	1 350	1 000	
Enøk-tiltak		1 100		
Investeringer knyttet til skoleanlegg	680	500		
Investeringer knyttet til barnehageanlegg	540	300		
Haneborg skole		7 500		
Aursmoen ungdomsskole			7 500	
Hemnes sykehjem		5 200		
Ventilasjon Aursmoen skole			1 500	
Branddokumentasjon og forebyggingstiltak	2 800	2 200	2 200	1 000
Investeringer knyttet til HMS og innemiljø	1 200	1 700		
Bio-anlegg		700	700	
Rehabilitering kommunale boliger, bygg	3 800	3 800	3 800	2 600
Nødstrøm sykehjem		1 000	1 000	
Elektroniske tegninger		500	300	300
Kjøp av maskiner og utstyr – renhold	450	450	450	450
Lastebil Maskinforvaltning		1 500		
Investeringsbehov nye Bjørkelangen skole	4 000			
Investeringsbehov for helsehuset	2 400			
Investeringsbehov svømmeanlegg	5 700			
Utbedringer av kommunens sentral arkivfunksjon		700		
Kjøp av kommunale utleieboliger		10 000	10 000	10 000
Setskog skole , Utvidelse lærer arb. og HC-toalett			11 000	
Paviljong Aursmoen skole	1 900			
utbedringer iht lov/forskriftskrav KTD		400	400	400
Brukertilpasning gamle helsestasjonen		4 000		
Sum Teknisk drift og kultur	40 390	49 300	48 200	22 450

Prosjekter selvkost				
Hovedplan vann – oppfølging/strakstiltak	8 000	5 100	4 100	3 700
Hovedplan avløp – oppfølging	6 900	5 600	5 600	5 500
Sum KTD selvkostområder	14 900	10 700	9 700	9 200

Kommentarer til den økonomiske utviklingen

Kommunen vil i 2018 ta i bruk tre nye og store formålsbygg. Tidlig på året vil en bygning med ny barne- og ungdomsskole, kulturskole, kultursal og flerbrukshall stå ferdig, og et helsehus. Etter sommerferien skal en ny svømmehall for kommunen tas i bruk. Budsjettet for 2018 viser en betydelig økning i forhold til drift og vedlikehold av disse bygningene. Da den nye skolen er betydelig større enn den som blir tatt ut av drift, og i tillegg innehar mange nye funksjoner, medfører dette også nye utgifter til driften. I budsjetteringen for de nye byggene er disse sett i sammenheng med den driften eiendomsavdelingen allerede utfører. I tillegg til utgifter til drift, er det også budsjettet med betydelige inntekter fra publikum og brukere av kultursal og svømmebasseng.

Kommunen fester store tomtearealer fra opplysningsvesenets fond (OVF). Avhengig av kontraktens ordlyd, reguleres leien med 10-20 års intervaller. Flere av våre formålsbygg ligger på slik festet grunn. I planperioden har man mottatt varsel om en økning i festeavgift for blant annet Aurskog sykehjem. Det pågår forhandlinger med Opplysningsvesenets fond i forhold til den økte festeavgiften. Resultatet av forhandlingene vil antakeligvis foreligge ved årsskiftet. De økte festeavgiftene gir ingen merverdi for kommunen, og belaster en større andel av den totale budsjetttrammen. Kontrakter og vår faktiske bruk av disse festearealene gjør det vanskelig å tenke alternative løsninger.

Økonomien er todelt for sektoren. Store deler av aktivitetene innenfor KTD og forvaltning er styrt etter selvkostprinsippet. Alle kostnader innen drift og investeringer finansieres gjennom gebyrer rettet mot abonnenter og de som får utført en tjeneste. Dette føres i et eget selvkostregnskap, som skal gå i balanse. Eventuelt overforbruk eller underforbruk føres i egne fond, og beregnes inn i selvkostregnskapet. Det resterende finansieres over drift, med egenbetaling og husleie innen noen av tjenestene. Sektoren har et klart mål om å holde avgiftsnivå på nivå med sammenlignbare kommuner.

Mål og satsningsområder

Fra sektorplan til økonomiplan

Hensikt

- Synliggjøre og konkretisere strategiene i sektorplanen over i økonomiplanen.
- Oppnå god styring med virksomhetene i sektoren.
- Rapportere på status og resultater.

Sektorens hovedstrategier

- Innbyggere og næringsliv i fokus.
- Bidra til gode friluft-, idretts- og kulturopplevelser.
- Levere gode tjenester – bærekraftige, og av god kvalitet.

Utviklingsområde: Eiendomsdrift

Mål

Tilby velholdte kommunale bygg, som er tilpasset byggets bruk. Sømløs overtakelse av nye formålsbygg.

Tiltak

- Registrere og rapportere byggenes tilstand i IK-bygg¹⁹.
- Tilpasse og utvikle driftsorganisasjonen i tråd med utviklingen av bygningsmassen.

¹⁹ IK-bygg er et verktøy som kartlegger byggets tilstand og skaderisiko i forhold til helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Måleindikator

Gjennomsnittskarakterer i IK-bygg skal ikke være dårligere enn 2.0.

Utviklingsområde: Eiendom Renhold

Mål

Levere konkurransedyktige renholdstjenester, og livssyklusforlengende vedlikehold på kommunale formålsbygg.

Tiltak

Måling av kvalitet, og beregning av ressursbruk på utført renhold i forhold til gjeldende fagsystem, og gjennom implementering av intern kvalitetsstandard.

Måleindikator

Antall innmeldte reelle kvalitetsavvik.

Utviklingsområde: Eiendom Boligkontor

Mål

Skal tilby egnede boliger som er interessante i utleiemarkedet. Husleienivået skal harmoniseres med statlig bostøtteordning, og økonomien skal være bærekraftig.

Tiltak

Koordinere vedlikeholdsoppgaver med håndverkerne for å utføre riktig innvendig vedlikehold i rett tid, og utvendig vedlikehold for å få boligene opp på et akseptabelt nivå.

Måleindikator

Antall rehabiliterte boliger.

Utviklingsområde: Forvaltning Byggesak.

Mål

Tilby god og rask saksbehandling innen byggesaks-, oppmålings-, og spredtavløpstjenestene.

Tiltak

- Kompetansevedlikehold og -utvikling.
- Øke saksbehandlingskapasiteten innen oppmålingstjenesten.
- Fortsatt prioritere ordinær saksbehandling i tjenestene.

Måleindikatorer

- Andel påklagede vedtak som blir gjort om av klageinstans.
- Saksbehandlingstid innen ulike sakstyper.
- Andel fristbrudd innen ulike sakstyper.

Utviklingsområde: Forvaltning Geodata

Mål

Oppnå best mulig geodataintegrasjon.

Tiltak

Tilrettelegge for god tilgang til, og brukervennlighet i, kartportalen.

Måleindikatorer

- Antall oppslag i kartportal.
- Andel fornøyde brukere i brukerundersøkelse.

Utviklingsområde: Kommunalteknisk drift (KTD) Renovasjon

Mål

Aktiv informasjon ut mot innbyggerne, og et tilbud til alle 4. klasser i grunnskolen.

Tiltak

Følge opp ROAF i forhold til informasjon og skolebesøk.

Måleindikator

- Formidlet informasjon.
- Antall klasser på skolebesøk.

Utviklingsområde: Kommunalteknisk drift (KTD) Vann og avløp

Ledningsfornyelse

Mål

Ledningsfornyelse skal foregå i en takt som ivaretar ledningsnettets funksjon, samtidig som vi vil utnytte ledningsnettet til maksimal funksjonsalder.

Tiltak

Følge opp hovedplan for vann og avløp 2017-2028.

Måleindikatorer

Minimum gjennomsnittlig ledningsfornyelse på 0,5 %.

Klimatilpasning – overvann

Mål

Nullvisjon for kjelleroversvømmelser eller andre skader som følge av ekstremnedbør inntil 100 års hendelse.

Tiltak

Følge opp hovedplan for vann og avløp 2017-2028.

Måleindikatorer

Ingen kjelleroversvømmelser ved inntil 100 års nedbør.

Spillvann skal ikke på avveie

Mål

Vi skal lede alt spillvann til renseanleggene uansett vær-situasjon.

Tiltak

Følge opp hovedplan for vann og avløp 2017-2028.

Målordikatorer

Fremmedsvannmengden skal være < 20 %.

Lekkasjereduksjon vann

Mål

Innen 2028 skal lekkasjetapet ikke utgjøre mer enn maksimalt 20 % av brutto vannproduksjon.

Tiltak

Følge opp hovedplan for vann og avløp 2017-2028.

Målordikatorer

Lekkasjetapet skal være < 20 % brutto vannproduksjon.

Informasjons- og kommunikasjonsarbeid

Mål

Fornøyde kunder, som har et eierskap til de kommunale vann- og avløpstjenestene.

Tiltak

- Gjennomføre minst to aktiviteter i året i lokalsamfunnet.
- Alle tredjeklassinger skal innom vann- og avløpsanlegg i løpet av skoleåret.
- Være synlige med minst 4 artikler fra vann og avløp på kommunens hjemmeside per år.
- Ved uplanlagte hendelser skal informasjon være tilgjengelig for abonnenter innen 1 time.

Målordikatorer

Antallet tiltak/aktiviteter i året skal gjennomføres.

Utviklingsområde: Kommunalteknisk drift (KTD) Vei

Mål

Grusbelagte kommunale veier på boligfelt skal asfalteres i løpet av neste tiårsperiode. Gjennomsnittlig er det 3 kilometer årlig.

Tømming av sandfang vil være et prioritert fokusområde videre for vei. Arbeidet med dette startet høsten 2016, etter pålegg fra FMOA.

Tiltak

Gjennomføre asfaltering av strekninger, det er utarbeidet plan for dette.

Målordikator

- 3 kilometer årlig.
- Kartlegging og tømming av sandfang i tettbebygd strøk.

Utviklingsområde: Kultur

Mål

- Kulturs prosentvise andel av kommunens netto driftsramme skal gradvis opp på landsgjennomsnittet (3,9 %) innen 2024, for å sikre et godt tilbud til innbyggerne.
- Alle barn og unge i grunnskolealder skal ha tilbud om minst ett aktivitetstilbud på fritiden.
- Tilfredse brukere av kommunens kulturtjenester.
- Bidra til drift som gir stor oppslutning om nye kulturanlegg.

Tiltak

- Økt netto prosentvis driftsramme.
- Etablere samarbeid på tvers av tjenester og fritidsaktører, som bidrar til å få flere i aktivitet.
- Lokale brukerundersøkelser i år med partall innen kulturområdet (hvert fjerde år for det enkelte område).
- Sikre at lokale leietakere og brukere av nye lokale kulturanlegg har gode rammebetingelser, og bidra til gode publikumsopplevelser.

Måleindikator

- KOSTRA-tall og Norsk kulturindeks.
- Lokal kartlegging i 2012 (13,5 % uten aktivitet), 2016 (12,3 %), 2020 og 2024, og eventuelle andre undersøkelser på nasjonalt nivå.
- Lokale og nasjonale brukerundersøkelser. Resultat på landsgjennomsnittet eller bedre.
- Publikumstall for kultursaler og svømmebasseng, og antall lokale arrangører.

Utviklingsområde: Fritidsklubben

Mål

Aurskog-Høland skal ha fritidsklubber og ferietilbud som er aktive og trygge møteplasser for sosialisering, mestring og opplevelser.

Tiltak

Tilbud og åpningstider i tråd med barn og unges behov og ønsker.

Måleindikator

Statistikk for deltakelse og tilbud, åpningstider og bemanning.

Utviklingsområde: Idrett, friluftsliv, folkebad og tilskuddsordninger

Mål

- Aurskog-Høland kommune skal bidra til å sikre gode, moderne anlegg, og høyt medlemstall i lag og foreninger i forhold til antall innbyggere.
- Kommunen skal bidra til å realisere gode prosjekter, flere lokale arrangementer, et aktivt friluftsliv og økt frivillighet, gjennom gode tilskuddsordninger.

Tiltak

- Tilskuddsordninger som stimulerer til å skape aktivitet for alle aldersgrupper, med barn og unge som særskilt målgruppe, jevnfør mål 2.
- Videreutvikle ordning for arrangementstilskudd, og utrede prosjektstøtteordning for lokalt bosatte kunstnere og utøvere.

Måleindikator

- Idretsregistreringen, og utbetalt tilskudd til lag og foreninger til investeringer til drift, leie og kjøp av tjenester.
- Antall søknader til de ulike formål, merking av løypenett, kommunale tilskuddsmidler og tilbudet i Den kulturelle Spaserstokken

Utviklingsområde: Den kulturelle skolesekk og ungdommens kulturmønstring

Mål

Den kulturelle skolesekken skal sikre at alle barn og unge får en felles kulturell plattform, gjennom et godt og systematisk tilbud om kunst- og kulturopplevelser utover skolens egen undervisning.

Tiltak

Gjennomføre Den kulturelle skolesekken i vår kommune basert på nasjonale, regionale og lokale tiltak.

Måleindikator

Gjennomføring av årlige planer, og kulturkontaktens evaluering.

Utviklingsområde: Kulturskolen

Mål

Minimum 30 % av antall barn og unge i grunnskolealder skal ha et tilpasset undervisningstilbud i kulturskolen innen 2024.

Tiltak

Gradvis utvidelse av elevtallet (cirka 35 nye elever i året) og bredden i tilbudet ved kulturskolen

Måleindikator

Årlig GSI-rapportering per 1.10. (statlig statistikk for elevtall, årsverk og årstimer).

Utviklingsområde: Bibliotek

Mål

Biblioteket skal være en god, aktiv og oppdatert møteplass, litteraturformidler og kulturarena med særlig vekt på tilbudet til barn og unge.

Tiltak

Etablere meråpen løsning utover ordinær betjent åpningstid

Måleindikator

Nasjonalbibliotekets årlige statistikk.

Utviklingsområde: Frivilligsentralen

Mål

Frivilligsentralen skal fungere som møteplass mellom innbyggerne, frivillige organisasjoner og det offentlige i Aurskog-Høland kommune.

Tiltak

Fastsettes av styret for Frivilligsentralen.

Måleindikator

Gjennomførte tiltak i årsmeldingen.

Utviklingsområde: Kulturvern

Mål

Kulturminner skal gjennom formidling av lokal kulturarv brukes som en positiv ressurs, og gjennom dette være med på å danne en god premiss for all offentlig og privat planlegging, på linje med andre samfunnsinteresser.

Tiltak

Bidra til å få de lokale kulturminnene frem i folks bevissthet.

Måleindikator

Kulturminneplan, besøkstall bygdetunet og antall ganger kulturminner er brukt i byggesak.

Stab: Administrasjon og HR

Administrasjons- og HR-avdelingen har ansvaret for fagområdene HR, lønn, informasjon, politisk sekretariat, servicekontor og dokumentcenter.

Avdelingen skal, i tillegg til å utføre avdelingens oppgaver, være en strategisk partner for tjenesteområdene, og en aktiv bidragsyter for utvikling og helhetstenkning.

Utviklingstrekk

For at kommunen skal nå sine mål, er vi avhengige av høy kompetanse og effektive prosesser. De siste årenes organisatoriske endringer har medført ny ansvarsfordeling, og styrket kompetanse. Avdelingen har en sterk samarbeidskultur, hvor alle involverer hverandre i det daglige arbeidet.

Det sikrer høy kvalitet på tjenestene, og stabil drift. Digitaliseringsarbeidet er kontinuerlig, både i avdelingen og kommunen generelt. Det handler ikke bare om systemer, men også om prosesser og arbeidsområder der vi kan tenke nytt. Derfor er det besluttet å opprette en stilling som digitaliseringssjef, som skal lede dette arbeidet på overordnet nivå.

Økonomiske rammer

(i 1000 kroner)		B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Tildelt netto ramme		26 564			
	Frikjøp hovedtillitsvalgt sykepleierforbundet	150			
Fra statsbudsjettet	Vigselsmyndighet	9			
Sektoren	Generell innsparing	-50			
Netto driftsutgifter		26 673	26 673	26 673	26 673

Utviklingen i stabens rammer				
(i 1000 kroner)		R 2016	B 2017	B 2018
Brutto driftsutgifter		29 919	29 802	28 590
Brutto driftsinntekter		-3 147	-2 306	-1 916
Netto driftsutgifter		26 772	27 495	26 673

Nye investeringer

Prosjekter (beløp i 1000)	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Arkivoppyrdding (360)	400	300	300	300
Sentralbord / telefonsystemer	300			
Sum stab Administrasjon og HR	700	300	300	300

Stabens hovedstrategier

Avdelingen skal legge til rette for at kommunen leverer gode tjenester til brukere og innbyggere. Innbyggerne skal oppleve at informasjonen de trenger er lett å finne, og lett å forstå. Alle ansatte skal ivaretas i henhold til gjeldende avtaler og lover, og avdelingen skal bidra til at kommunen er en attraktiv arbeidsgiver. Frem mot kommunesammenslåing skal vi parallelt med daglig drift utvikle og forankre administrative løsninger til ny kommune.

Utviklingsområde: HR og lønn

Mål

1. Forvalte gjeldende regelverk.
2. Sørge for at alle får rett lønn til rett tid.
3. Gi god lederstøtte og veiledning.
4. Fremme helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.
5. Effektivisere og optimalisere arbeidsprosesser.
6. Sørge for en god sammenslåingsprosess med likestilte parter.

Tiltak

1. Utvikle og forankre personalpolitiske planer og rutiner.
2. Gode rutiner og kontrollfunksjoner.
3. Sørge for å holde seg oppdatert på endringer i lovverk. Ta initiativ til kompetanseheving når det trengs.
4. Sørge for opplæring i HMS, og opprettholde bevissthet og oppmerksomhet rundt HMS-arbeidet. Utnytte muligheter i systemene.
5. Være bevisst på digitalisering, og nye måter å jobbe på.
6. Utvikle og tilpasse ny arbeidsgiverpolitikk til ny kommune.

Utviklingsområde: Informasjon og service

Mål

1. Være basert på dialog og åpenhet.
2. Motivere til deltakelse i beslutningsprosesser.
3. Bidra til en god intern kommunikasjonskultur.
4. Bygge kommunens omdømme.
5. Gi innbyggerne mulighet til å velge kommunikasjonskanal, men prioritere den digitale kanalen.

Tiltak

1. Møte media, innbyggere og medarbeidere åpent, aktivt og planlagt. Utnytte moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi for å skape tilgjengelig og effektiv forvaltning, og gode tjenester til innbyggere og næringsliv.
2. Legge til rette for digital samhandling med kommunens innbyggere. Å sørge for en åpen og hensiktsmessig kommunikasjonsflyt i og utenfor organisasjonen.
3. Klargjøre roller og ansvar internt i organisasjonen, samt bygge opp en felles identitet.
4. Bruke et forståelig språk, og ha en enhetlig visuell profil. Informasjon om kommunens tjenester og tilbud til innbyggerne og brukerne skal alltid være tilgjengelig og oppdatert.
5. Ivareta informasjonsbehovet for ulike brukergrupper på kommunens hjemmeside. Informasjonen på hjemmesiden skal til enhver tid være riktig og oppdatert, og flest mulig tjenester skal være tilgjengelig på nett.

Utviklingsområde: Dokumentsenteret og politisk sekretariat

Mål

1. God dokumentflyt internt i organisasjonen.
2. Identifisere digitaliseringsområder.
3. Følge nasjonale retningslinjer for en digital hverdag.
4. Kvalitetssikre elektronisk arkivmateriale for å sikre gjenfinning.
5. Sikker og effektiv tilgangsstyring.
6. Total arkivoversikt for kommunen.
7. Ordning og bortsetting av papirmateriale.
8. Effektiv politisk saksgang.
9. Oppfølging av politiske vedtak.

Tiltak

1. Intern dokumentflyt krever at alle enheter jobber for helelektronisk saksbehandling, og er trygge på bruk av gjeldende systemer. Dokumentsenteret må gi grundig opplæring til alle brukere av sak- /arkivsystemet, samt detaljopplæring og tilpasning av systemet der det trengs. Vi vil legge til rette for effektiv og digital saksbehandling.
2. Dokumentsenteret sin sentrale plassering i organisasjonen gjør det enkelt å oppdage områder der behovet for digitalisering er stort. Gjentatte manuelle operasjoner og store mengder papir, er to av faktorene som indikerer at digitalisering kan bidra til smartere saksbehandling.
3. Difi har utviklet nasjonale felleskomponenter for å sikre moderne og effektiv kommunikasjon med innbyggere og virksomheter. Det er nødvendig at disse implementeres i sak-/arkivsystemet, og tas i bruk i ytterligere grad i spesielle situasjoner. Dokumentsenteret svarer på regjeringens digitale agenda, og vil internt være en foregangsavdeling til motivasjon for andre.
4. Godt etablerte rutiner og et øye for detaljer må være tilstede. Sammen med stadig kompetanseheving, vil vi kunne yte godt nok i en digital hverdag der alt av dokumentasjon skal være riktig registrert, og enkelt å finne tilbake til.
5. Tilganger og rettigheter til sak-/arkivsystemet må gjenspeile det ansvaret hver enkelt har i sitt arbeid. Saksbehandling skal foregå sikkert, men samtidig kunne samarbeides om internt. Risikovurderinger og nødvendige tiltak i samarbeid med leverandør og IT-avdelingen må stadig gjennomføres.
6. Arkivplanen ble revidert i februar 2017, men må revideres kontinuerlig. Arkivplanen må i tillegg til sentralt arkiv inneholde oversikt over alle fagsystemers arkiver. Dette er pålegg fra Arkivverket, etter tilsyn mars 2017.
7. Eldre arkiv må samles, ryddes og ordnes etter arkivprinsipper. Dette er et stort område, hvor vi i første omgang må skaffe en oversikt over alt arkivmateriale. Dette er pålegg fra Arkivverket, etter tilsyn mars 2017.
8. Opplæring av nyansatte og oppfølging underveis, slik at saksfremlegg blir elektronisk behandlet og godkjent.
9. Videreutvikle mulighetene som ligger i dagens sak-/arkivsystem for møter og utvalg, slik at oppfølging av vedtak fungerer godt. Saksbehandlere må ansvarliggjøres.

Utviklingsområde: Digitalisering

Mål

1. Brukerorientert informasjonsflyt og dialog.
2. Effektiv saksbehandling med digitale løsninger.
3. Velferdsteknologi for en bedre omsorgstjeneste.
4. Digital kompetanse.
5. Digitalt først!

Tiltak

1. Sette innbyggeren i sentrum, og tilby digital samhandling. Veien til og fra kommunen skal bli kortere, ved å bruke nye løsninger og kjente standarder. Informasjon som publiseres skal i sin helhet publiseres digitalt, kun ved spesielle behov på papir.
2. Prosesser må gjennomgås slik at saksbehandlingen blir mest mulig effektiv. Repetitive oppgaver og store mengder papir er signaler om at digitalisering kan bedre situasjonen. Nasjonale standarder skal i første rekke velges som løsninger. Organiseringen av arbeidet vil bli påvirket av digitalisering, og vil endre arbeidskulturen, noe som også må bli satt på dagsorden.
3. KS og Helsedirektoratets veileder «Veikart for tjenesteinnovasjon» vil være et verktøy. Effektivisere omsorgstjenesten og jobbe smartere med ny teknologi. Løsninger som kan gi rask gevinst er ønskelig, men andre områder krever langsiktige planer og teknologiske veivalg.
4. Kompetansen internt må heves innen IT- og digitaliseringsfaget. Teknologi alene hjelper ikke hvis ikke de ansatte kan utnytte mulighetene. Ansatte må også bli trent i å oppdage tidstyver og melde fra, slik at gode digitaliseringsprosesser kan startes.
5. Digitalt skal være kommunens førstevalg. Regjeringen har satt digitalisering på dagsorden, og vi skal følge etter som en offensiv aktør.

Foto: Arne Løkken

Stab: Økonomi

Stab Økonomi har ansvar for kommunens økonomi- og finansfunksjon, regnskap, budsjett, skatt, eiendomsskatt, innkjøp og eierstyring.

Staben skal, i tillegg til å utføre avdelingens oppgaver, være en strategisk partner for tjenesteområdene, og en aktiv bidragsyter for utvikling og helhetstenkning.

Staben har ansvar for økonomi- og finansforvaltningen i kommunen, økonomisk rapportering (budsjett og økonomiplan, tertial- og månedsrapportering og årsrapport), innfordring av skatter, avgifter og andre kommunale fordringer, samt vederlagsberegning. Staben har videre ansvaret for å følge opp og styre implementeringen av tjenesteovergrepene strategier, som kommunens anskaffelsesstrategi og eierstrategi. Som en del av eierstyringen er staben representert i eierstyringssekretariatet for kommunene på Nedre Romerike. Andre oppgaver som tilligger stab Økonomi er eiendomsskattekontoret, og oppfølging av rapportering av internkontroll til politiske organer.

Utviklingstrekk

Økonomiforvaltningen og styringssystemene er under kontinuerlig utvikling. En av de viktigste drivkreftene er de teknologiske innovasjonene som skjer innen digitalisering og automatisering. E-handel, e-faktura/EHF-faktura, e-basert innfordringssystem og digitalisert konkurransegjennomføringsverktøy/kontraktoppfølgingsverktøy (KGV/KAV) er eksempler på nyvinninger som er tatt i bruk i vår kommune. Et annet utviklingstrekk er mindre transaksjonsorientering, og mer fokus på beslutningsstøtte og analysekraft.

Målet på sikt bør være bedre styring og kontroll, kvalitet og lavere ressursbruk.

Økonomiske rammer

(i 1000 kroner)		B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Tildelt netto ramme		12 769			
Stab	Generell innsparing	-50			
Netto driftsutgifter		12 719	12 719	12 719	12 719

Utvikling i stabens rammer			
(i 1000 kroner)	R 2016	B 2017	B 2018
Brutto driftsutgifter	13 679	13 519	13 872
Brutto driftsinntekter	- 1 992	- 1 070	- 1 153
Netto driftsutgifter	11 687	12 449	12 719

Nye investeringer

Prosjekter (beløp i 1000)	B 2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Egenkapitaltilskudd KLP	2 600	2 700	2 750	2 900
Sum stab økonomi	2 600	2 700	2 750	2 900

Mål og satsningsområder

Stabens hovedstrategier

Skal bidra til at kommunens samlede ressurser utnyttes og utvikles effektivt, og omfatter:

- Prestasjonsstyring gjennom utvikling og tilrettelegging til støtte for tjenesteproduksjon i sektorene.
- Beslutningstøtte til sektorene gjennom fremskaffelse, analyse og kommunikasjon av styringsrelevant informasjon.
- Utøvelse av kommunens løpende økonomiforvaltning.

Utviklingsområde: Rapportering

Mål

Periodisk økonomisk rapportering skal kjennetegnes av å være:

- Relevant styringsinformasjon.
- Pålitelig.
- Rettidig

All regnskapsdokumentasjon – bilag skal være på elektronisk format.

Alle transaksjoner, forretningstilfeller skal bare registreres en gang.

Tiltak

- Ta i bruk nytt nettbasert verktøy²⁰ for analyse, budsjettering, økonomiplanlegging og virksomhetsstyring.
- Styrke internkontrollen, blant annet ved egen økonomiportal på intranettet.
- Tett og god dialog med brukerne.

Måлиндikatorer

- Revisjonsberetning.
- Etablere indikatorer som måler antall/andel elektroniske transaksjoner, EHF-fakturaer.

Utviklingsområde: Innkjøp

Mål

- Anskaffe de varer, tjenester, bygg og anlegg det er behov for, på en måte som bidrar til effektiv drift og best mulig økonomisk resultat over tid.
- Opptre som ansvarlig samfunnsaktør.
- Tilrettelegge slik at innkjøp blir så enkle som mulig for brukerne i kommunens virksomheter.
- Sikre at leverandørene leverer i henhold til avtale.

²⁰ Tiltaket er lagt inn i fellesnemndas budsjett for 2018, og økonomiplan 2019.

Tiltak

- Digitalisere innkjøpsprosessen: Anskaffelse av, og ta i bruk, KGV/KAV (konkurranseregjennomføringsverktøy/kontraktoppfølgingsverktøy).
- Effektivisere e-handel for brukere.
- Forbedre rapporteringsrutiner.
- Forbedre og videreutvikle internkontrollen.
- Utvikle rutiner for bedre leverandøroppfølging.
- Forbedre opplæring (både av ansatte, produktansvarlige/«avropere» og politikere).

Målordikatorer

- Statistikk over andelen som handler utenfor avtalene.
- Statistikk over bruk av e-handel.

Delmål 1

Redusere antall avvik i leveransene.

Tiltak

Avvik registreres og følges opp.

Målordikatorer

Statistikk over avvik.

Delmål 2

Øke andelen anskaffelser som gjøres ved hjelp av KGV, og avtaler som følges opp ved hjelp av KAV.

Tiltak

Øke kunnskapen om KGV og KAV, og tilrettelegge for bruk av verktøyene i forbindelse med anskaffelser.

Målordikatorer

Andelen/antall anskaffelser som gjøres ved hjelp av KGV, og avtaler som følges opp ved hjelp av KAV.

Utviklingsområde: Skatteinnfordring

Mål

Opprettholde gode resultater, og tilfredsstille krav fra Skattedirektoratet (SKD).

- Skatteregnskapet skal være korrekt og a jour.
- Innkrevingen skal holde et godt faglig nivå, være effektiv, og sikre betalingsviljen. Innfordringskravene fra SKD skal oppnås.
- Arbeidsgiverkontrollen skal bidra til økt etterlevelse, redusert svart økonomi og korrekte grunnlagsdata. Oppnå kontrollkravet fra SKD på 5 % av arbeidsgivermassen.
- Legitimitet og intern etterlevelse: Skattebetalere og arbeidsgivere skal bli møtt med respekt, oppleve høy kompetanse og få god veiledning.

Fra 1. januar 2017 utføres skatteoppkreverfunksjonen av Nedre Romerike kemnerkontor gjennom et administrativt vertskommunesamarbeid.

Tiltak

Møter med, og rapportering fra, Nedre Romerike kemnerkontor.

Målintikatorer

Følge opp Skatteetatens fastsatte mål for innfordringsresultater og arbeidsgiverkontroll.

Utviklingsområde: Eiendomsskatt

Mål

Drifte eiendomsskattekontoret slik at kommunestyrets vedtak effektueres.

Tiltak

- God planlegging, god informasjon og veiledning, samt effektiv drift av eiendomsskattekontoret.
- Fokus på å redusere saksbehandlingstid.

Målintikatorer

Saksbehandlingstid på klager.

Utviklingsområde: Eierstyring

Mål

Utøve eierstyring i samsvar med vedtatt Eierskapsmelding 2016 og vedtak fra formannskap, kommunestyre og eiermøte.

Tiltak

Gjennomføre oppfølgingspunkter fra Eierskapsmelding 2016, og effektuere vedtak fra formannskap, kommunestyre og eiermøte.

Målintikatorer

Alle saker til behandling i selskapenes generalforsamlinger/representantskap skal være fremlagt for politisk behandling.

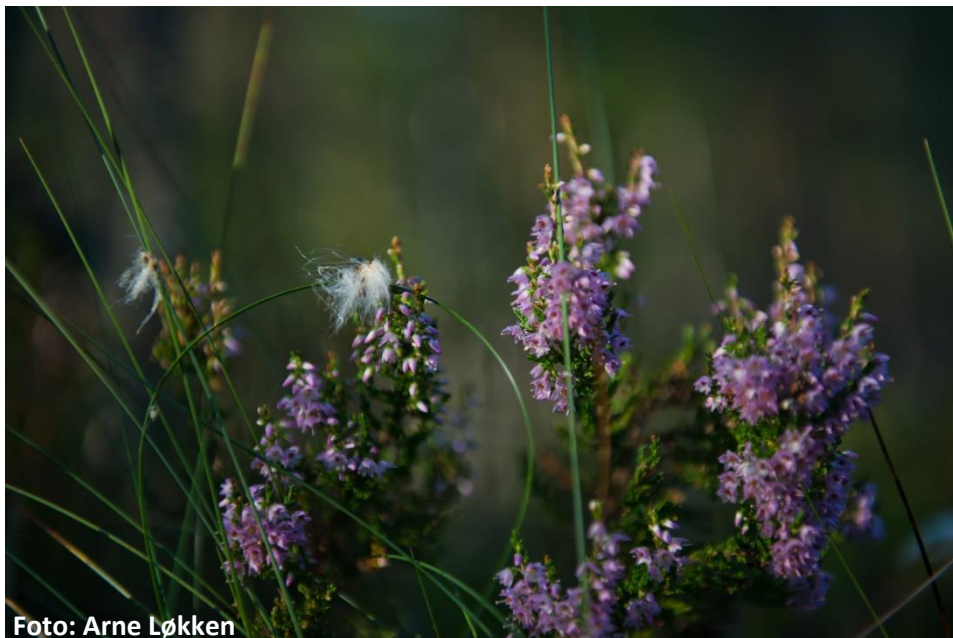

Foto: Arne Løkken

“Økonomi-
forvaltningen er
under kontinuerlig
utvikling. En av de
viktigste drivkreftene
er digitalisering og
automatisering,

6. Den økonomiske balanse

Hovedoversikt drift etter rammer

i 1.000 kr Økonomiplan 2018 - 2021	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Øk.plan 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021
Skatt på inntekt	-350 940	-364 751	-382 095	-382 095	-382 095	-382 095
Eiendomsskatt	-15 265	-16 500	-19 500	-19 500	-19 500	-19 500
Rammetilskudd	-438 111	-436 772	-460 657	-460 657	-460 657	-460 657
Integreringstilskudd flyktninger	-14 942	-17 500	-20 500	-20 500	-20 500	-20 500
Feriepenger på sykepenger	-1 339	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
Gen tilskudd - rentekompensasjon	-5 135	-6 000	-5 100	-5 100	-5 100	-5 100
Tilskudd ressurskrevende tjenester	-10 696	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Sum frie disp inntekter	-836 428	-853 323	-899 652	-899 652	-899 652	-899 652
Renteutgifter	19 858	20 800	20 800	22 300	25 450	28 800
Renteinntekter	-10 380	-5 000	-5 000	-7 000	-8 000	-8 000
Avdrag lån	45 700	56 500	53 000	52 300	49 200	49 700
Renteutgifter- husbanklån	2 321	3 000	2 300	2 300	2 300	2 300
Renteinntekter - husbanklån	-2 101	-2 900	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Premieavvik pensjon	-7 772	-24 418	-24 418	-24 418	-24 418	-24 418
Premieavvik amortisering	7 938	10 085	10 085	10 085	10 085	10 085
Motpost kap.kostnader/avskrivninger	-51 512	-19 606	-21 449	-21 449	-21 449	-21 449
Overføring til investeringsbudsjett	8 930					
Egenkapital KLP		2 350	2 600	2 700	2 750	2 900
Finansutg/inntekt og overføring invest.	12 982	40 811	35 818	34 718	33 818	37 818
Sum inntekter til fordeling drift	-823 446	-812 512	-863 834	-864 934	-865 834	-861 834
Netto driftsramme inkl. nye tiltak	782 899	771 615	818 880	818 270	817 503	816 903
<i>Lokalt oppgjør 2017, helårseffekt</i>			6 980	6 980	6 980	6 980
<i>Finansiering Fellesnemnd</i>			-11 400	-10 600		
<i>Utgift fellesnemnd</i>			12 400	11 500		
<i>Inntekt fellesnemnd</i>			-1 000	-900		
Eiendomsskatt (drift)	459	525				
Rentekomp. SHIUL hall		367				
Diverse	111	600				
Lærlinger	2 132	3 753	4 263	4 773	4 773	4 773
Lønnsreserve 01.05. i budsjettåret		8 000	6 620	6 620	6 620	6 620
Formannskapetets tilleggsbev.		500	500	500	500	500
Bruk av tidligere års udisponert overskudd	-7 050					
Avsatt til disposisjonsfond	5 630		3 300	3 300	3 300	3 300
Overskudd/Resultat	-39 265	-27 152	-23 291	-24 491	-26 158	-22 758

Hovedoversikt drift etter arter

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Ø.plan 2019	Ø.plan 2020	Ø.plan 2021
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	48 799	48 421	51 939	55 314	55 314	55 314
Andre salgs- og leieinntekter	101 930	96 008	102 092	104 654	107 907	110 036
Overføringer med krav til motytelse	109 920	69 785	73 809	73 450	71 978	71 978
Rammetilskudd	438 111	436 772	460 657	460 657	460 657	460 657
Andre statlige overføringer	25 597	23 500	28 330	28 330	28 330	28 330
Andre overføringer	3 427	112	-	-	-	-
Skatt på inntekt og formue	350 928	364 751	382 095	382 095	382 095	382 095
Eiendomsskatt	15 266	16 500	19 500	19 500	19 500	19 500
Inntekt fellesnemnd			(1 000)	(900)	-	-
Sum driftsinntekter	1 093 977	1 055 849	1 117 421	1 123 099	1 125 780	1 127 909
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	513 151	498 147	535 874	537 348	534 420	534 420
Sosiale utgifter	135 119	138 039	147 903	148 429	147 543	147 543
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	144 719	119 303	138 728	140 207	137 603	138 312
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	137 386	142 318	146 467	146 777	145 477	145 477
Overføringer	68 027	76 699	87 550	89 530	85 990	85 390
Avskrivninger	47 916	55 664	14 233	14 233	14 233	14 233
Fordelte utgifter	(13 399)	(9 553)	(10 955)	(10 955)	(10 955)	(10 955)
Utgift fellesnemnd			(12 400)	(11 500)		
Sum driftsutgifter	1 032 919	1 020 616	1 047 400	1 054 070	1 054 312	1 054 421
Brutto driftsresultat	61 059	35 233	70 021	69 029	71 469	73 488
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	14 567	12 204	12 338	14 338	15 338	15 338
Mottatte avdrag på utlån	100	75	75	75	75	75
Sum eksterne finansinntekter	14 667	12 279	12 413	14 413	15 413	15 413
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	23 255	27 617	27 844	29 344	32 494	35 844
Avdrag på lån	45 700	56 500	53 000	52 300	49 200	49 700
Utlån	368	500	300	300	300	300
Sum eksterne finansutgifter	69 323	84 617	81 144	81 944	81 994	85 844
Resultat eksterne finanstransaksjoner	(54 656)	(72 337)	(68 731)	(67 531)	(66 581)	(70 431)
Motpost avskrivninger	47 916	55 664	14 234	14 234	14 234	14 234
Netto driftsresultat	54 319	18 559	15 523	15 732	19 122	17 291
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	37 431	-	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	2 797	944	1 186	1 186	1 186	1 186
Bruk av bundne fond	6 285	10 682	25 225	24 517	12 245	10 825
Finansiering fellesnemnd			(11 400)	(10 600)		
Sum bruk av avsetninger	46 513	11 626	15 012	15 103	13 431	12 011
Overført til investeringsregnskapet	8 900	2 350	3 600	2 700	2 750	2 900
Avsatt til disposisjonsfond	41 263	530	3 657	3 657	3 657	3 657
Avsatt til bundne fond	11 404	154	(12)	(12)	(12)	(12)
Sum avsetninger	61 567	3 034	7 244	6 344	6 394	6 544
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	39 265	27 152	23 291	24 491	26 158	22 758

Budsjettert mindreforbruk (resultat) i 2018 på 23,291 millioner kroner avsettes til sentralt driftsfond.

Avskrivninger i økonomiplanperioden gjelder kun selvkostområdet.

Hovedoversikt investeringer

INVESTERINGER	Budsjett 2018	Økplan 2019	Økplan 2020	Økplan 2021
SUM HELSE OG REHABILITERING	11 660	3 700	2 400	300
SUM OPPVEKST OG UTDANNING	6 580	4 700	3 000	3 300
SUM TEKNISK DRIFT OG KULTUR	40 390	49 300	48 200	22 450
SUM KTD - SELVKOSTOMRÅDER	14 900	10 700	9 700	9 200
SUM ADM OG HR	700	300	300	300
SUM ØKONOMI	2 600	2 700	2 750	2 900
SUM SAMFUNN OG UTVIKLING	141 960	30 150	6 500	4 800
Sum totale investeringer	218 790	101 550	72 850	43 250
FINANSIERING				
Egenkapital/Overføring fra drift (moms-komp)	41 553	18 330	12 830	7 130
Tilskudd	29 587	80 999		
Disposisjonsfond (EK-andel investeringer 25 %)	40 584	15 721	12 580	6 730
Ubundet investeringsfond				
Nye låneopptak	98 534	-13 500	47 440	29 390
Ubrukte lånemidler	8 532			
Sum finansiering	218 790	101 550	72 850	43 250

Tabellen viser en samlet oversikt over rådmannens forslag til investeringer i perioden 2018-2021. Detaljer og beskrivelser av prosjektene framgår av kommentarer til den enkelte sektor og stab.

Det gjøres ellers oppmerksom på at mange investeringer – som årsuavhengige prosjekter – pågår over flere år. For å få oversikt over tidligere bevilgninger som vil være med over i økonomiplanperioden 2018-2021, vises til tertialrapport 2/2017.

Investeringsoversikten er eksklusiv formidlingslån Husbanken og investeringer fra Fellesnemnda.

Saldering av budsjettet og handlingsregler

Ved salderingen har det fra rådmannens side vært viktig å balansere ulike hensyn. I den forbindelse er både føringer fra sentrale myndigheter og lokale føringer forsøkt ivare tatt. Ulike målsettinger skal balanseres:

- Etablere handlingsrom (resultatmål) som sikrer en forsvarlig økonomisk utvikling – både på kort og lang sikt.
- Finne innsparinger, effektiviseringer og inntektsmuligheter som gjør det håndterlig å betjene en utvidet låneramme.
- Videreutvikle tjenestetilbudet.
- Ivareta føringer fra nasjonale myndigheter.
- Ta hensyn til føringer fra vedtatte sektorplaner.
- Fange opp signaler fra tertial- og årsrapportering.

I økonomiplan 2018-2021 lanserer rådmannen tre økonomiske handlingsregler. Handlingsreglene er presentert for politikerne i forbindelse med kommuneplanarbeidet våren 2017. En balansert og sunn kommuneøkonomi i et langsiktig perspektiv skal sikre at tjenester kan leveres som planlagt, og gi fleksibilitet ved uforutsette hendelser.

Handlingsreglene er:

1. Netto driftsresultat på 2,0-2,5 %.
2. Egenkapitalandel for investeringer på 25 %.
3. Disponibelt sentralt driftsfond på 4 % av driftsinntektene.

Fylkesmannen anbefaler at netto driftsresultat over tid bør utgjøre minst 3 %, mens TBU²¹ anbefaler 1,75 %. Rådmannen fastholder et resultatmål over tid midt i mellom disse nivåene, nemlig 2,0-2,5 %. Som det framgår av hovedoversikt drift etter arter foran, er det i økonomiplanperioden 2018-2021 budsjettert med følgende resultatutvikling:

	B-2018	ØP 2019	ØP 2020	ØP 2021
Netto driftsresultat	1,4 %	1,4 %	1,7 %	1,5 %
Netto driftsresultat mål	2,0-2,5 %	2,0-2,5 %	2,0-2,5 %	2,0-2,5 %

Tabellen viser at det vil være krevende å nå resultatmålet helt i denne perioden, selv om resultatutviklingen er positiv i siste del av økonomiplanperioden.

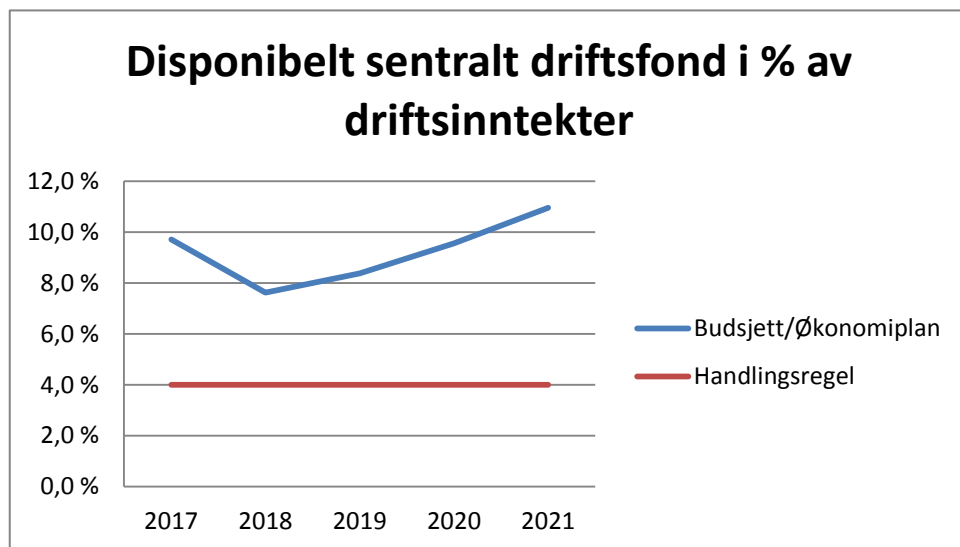
Rådmannen mener det vil være avgjørende viktig at netto driftsresultatet ikke svekkes i den videre behandlingen av denne økonomiplanen. For kommende økonomiplaner må det være en målsetting at netto driftsresultatet gradvis økes.

Når det gjelder handlingsregelen egenkapitalandel for investeringer på 25 %, er dette innarbeidet som en del av finansieringen av investeringene fra og med 2018, se hovedoversikt investeringer.

²¹ Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Handlingsregelen disponibelt sentralt driftsfond på 4 % av driftsinntektene er oppfylt med god margin i økonomiplanperioden 2018-2021, se grafen nedenfor.

I tabellen nedenfor er det vist hvordan netto tiltak i driftsrammene fordeles per sektor/stab. For ytterligere spesifisering av denne tabellen, vises til en mer detaljert framstilling av sektorenes/stabenes beskrivelse av tjenesteproduksjon under punkt 5 foran.

Tiltak fra statsbudsjettet er holdt utenfor i tabellen. Netto tiltak på 32,3 millioner kroner (33,7 inkludert midler fra statsbudsjettet) utgjør 4,1 % (4,3 %) av netto korrigert driftsramme i 2018.

Sammendrag av netto tiltak driftsrammer (i 1000 kr)	B 2018
Sektor Oppvekst og utdanning	5 407
Sektor Helse og rehabilitering	13 270
Sektor Teknisk drift og kultur	11 784
Sektor Samfunn og utvikling	1 790
Stab Økonomi	- 50
Stab Administrasjon og HR	100
Sum	32 301

7. Vedlegg

Inndekking av avgiftsbelagte tjenester

For de av kommunens tjenester hvor brukerbetaling er regulert, nyttes selvkost som den øvre grense for brukerbetaling. Det innebærer at kommunen må foreta en etterkalkulasjon (selvkostregnskap) av kostnadene innenfor de aktuelle tjenesteområdene, for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens selvkost.

Et eventuelt overskudd eller underskudd etter selvkost avregnes mot de bundne selvkostfondene. Etter statlige retningslinjer for selvkost, skal gebyrinntektene justeres slik at det innenfor en 3-5-årsperiode skal gå i balanse.

Selvkostfondets funksjon er å håndtere svingninger i inntekter og kostnader, så gebyrene kan holdes stabile i størst mulig grad. Endringer i rentenivået, investeringstakten, aktiviteten og prisøkninger vil påvirke beregningene.

Betalingssetser og gebyrer

Betalingssetser som vedrører selvkostområdene er ikke lenger en del av hoveddokumentet for Økonomiplanen. Satser er beskrevet i vedlegg 3 – gebyrregulativ forvaltning, og vedlegg 4 – gebyrregulativ selvkostområdet.

Samfunn og utvikling		Vedtatt 2017	Justeres %	Gebyr 2018 eks mva
Søknad om skjenking	Ved enkeltanledning	303	0,0 %	303
Gebyr for kunnskapsprøve	Alkoholloven	300	0,0 %	300
	Serveringsloven	400	0,0 %	400
Reguleringsplaner	Fast minstepris (0-5 daa)	47 100	3,0 %	48 513
	Areal 5-10 daa	70 590	3,0 %	72 708
	Tillegg pr daa utover 10 daa	1 580	3,0 %	1 627
	Tillegg for plan med planprogram og/eller konsekvensutredning, tillegg 100 %			
Mindre reguleringsendringer	Private forslag (§12-14)	24 720	3,0 %	25 462
Teknisk bistand Plan	Pr time	1 170	0,0 %	1 170
Konsesjonsgebyr	Fastsettes av Landbruksdep			
Fradeling etter jordlovens §12	Normalgebyr kr 2.000	2 000	0,0 %	2 000
Konsesjonsgebyr	Verdi under 3,5 mill kr	3 000	0,0 %	3 000
Konsesjonsgebyr	Verdi over 3,5 mill kr	5 000	0,0 %	5 000
Fellingsavgift på elg	Fastsettes i statsbudsjettet			
Miljøfyrtårnsertifisering	Pr time	800	-6,3 %	750

Administrasjon og HR		Vedtatt 2017	Justeres %	Gebyr 2018 eks mva
Eiendomsforespørsler	Konsumprisindeksregulering	1 710	3,0 %	1 770
Utleie av rom	Leie kantine	920	3,0 %	950
Fellesbygg (tj 1310/eiendom)	Kommunestyresalen m/ kantine pr dag til privatpersoner	1 220	3,0 %	1 260
	Kommunestyresalen m/ kantine pr dag til Inntektsbringende arrangement	2 950	3,0 %	3 040
	Utleie møterom til lag og foreninger	Gratis		Gratis
	Kommersiell utleie av øvrige møterom på rådhuset pr dag	450	3,0 %	470

SEKTOR HELSE OG REHABILITERING		Gebyr 2017	Justeres %	Gebyr 2018	Maks pr mnd
Sykehjemstjenester					
Langtidsopphold	Maksimaltakst etter forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester				
Salg av mat til hjemmeboende	Middag	74	1,4 %	75	
	Dessert	16	6,3 %	17	
	Frokost/kveldsmåltid	43	2,3 %	44	
Vask av tøy til hjemmeboende	Tøyet må bringes og hentes på vaskeri. Pris pr kilo	55	9,1 %	60	
Tjenester til hjemmeboende og rehabilitering					
Langtidsopphold	Betaling for langtidsopphold på institusjon beregnes iht. forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. (FOR 2011-12-16 nr. 1349)				
Trygghetsalarmer	Leie pr mnd - Inntekt inntil 2G	190	3,2 %	196	
	Leie pr mnd - Inntekt 2G og over	245	2,9 %	252	
	Installasjonsgebyr	800	3,0 %	824	
Korttidsopphold ved sykehjem	Maksimaltakst etter forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Beløp pr døgn.	155			
Dag- og nattopphold ved institusjon	Pr dag/natt, statlig regulert	80			
Dagsenter for eldre Løken, Bjørkelangen og Aurskog	Pr dag,	120	3,3 %	124	
Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. (FOR 2011-12-16 nr. 1349)					
Hjemmehjelp					
	Inntil 2G, maks pr mnd	70	5,7 %	74	200
	2-3 G pr time	204	2,9 %	210	1050
	3-4G pr time	222	3,2 %	229	1597
	4-5G pr time	267	4,9 %	280	1961
	Over 5G pr time	308	5,8 %	326	2290
Tjenester ved nedsatt funksjonsnivå					
Bistand bolig statlig regulert	Inntil 2G, maks pr mnd	70	5,7 %	74	200
	2-3 G pr time	204	2,9 %	210	1050
	3-4G pr time	222	3,2 %	229	1597
	4-5G pr time	267	4,9 %	280	1961
	Over 5G pr time	308	5,8 %	326	2290
BPA, betalbare tjenester	Inntil 2G, maks pr mnd	70	5,7 %	74	200
	2-3 G pr time	204	2,9 %	210	1050
	3-4G pr time	222	3,2 %	229	1597
	4-5G pr time	267	4,9 %	280	1961
	Over 5G pr time	308	5,8 %	326	2290

OPPVEKST OG UTDANNING		Gebyr 2017	Justeres %	Gebyr 2018
GRUNNSKOLE				
Skolefritidsordning (SFO)	5 dager pr uke pr mnd	2 670	3,0 %	2 760
	4 dager pr uke pr mnd	2 130	3,0 %	2 200
	3 dager pr uke pr mnd	1 610	3,0 %	1 660
	Halv plass	1 340	3,0 %	1 390
	2 dager pr uke pr mnd	1 080	3,0 %	1 120
	1 dag pr uke pr mnd	560	3,0 %	580
SFO, søskenmoderasjon	25 % for første søsken, 50 % for andre/ flere			
Kostpenger	4-5 dagers plass, pr mnd	220	3,0 %	230
	1-3 dagers plass, pr mnd	110	3,0 %	120
SFO, søskenmoderasjon	25 % for første søsken og 50 % for andre og flere			
Leie av lokaler skole	Utleie møterom til lag og foreninger	Gratis		Gratis
	Utleie til privatpersoner, pluss renhold	1 040	3,0 %	1 080
	Kommersiell utleie/ inntektsbringende arrangement, pluss renhold	2 070	3,0 %	2 140
	Kommersiell utleie når større deler av skole benyttes			
Norsk og samfunnskunnskap for innvandrere	På dagtid pr time	50	0,0 %	50
	På kveldstid pr time	70	0,0 %	70

Månedlige betalingssatser barnehage 2018 ²²					
Årsinntekt/omfang	5 dager	4 dager	3 dager	Halv plass	2 dager
500 500 og over	2 730	2 184	1 638	1 365	1 092
450 000 – 500 499	2 455	1 964	1 473	1 228	982
400 000 - 449 999	2 182	1 745	1 309	1 091	873
350 000 - 399 999	1 909	1 527	1 145	955	763
300 000 - 349 999	1 636	1 309	982	818	654
200 000 - 299 999	1 091	873	655	546	436
100 000 - 199 999	545	436	327	273	218
99 999 og under	0	0	0	0	0

Månedlige betalingssatser etter fratrukk for gratis kjernetid						
Årsinntekt/omfang	Fratrukk	5 dager	4 dager	3 dager	Halv plass	2 dager
400 000 - 449 999	970	1 212	775	339	121	0
350 000 - 399 999	848	1 061	679	297	107	0
300 000 - 349 999	727	909	582	255	91	0
200 000 - 299 999	485	606	388	170	61	0
100 000 - 199 999	242	303	194	85	31	0
99 999 og under	0	0	0	0	0	0

²² Betalingssatsene følger statlige reguleringer, og kan bli justert i løpet av 2017.

TEKNISKE TJENESTER OG KULTUR		Vedtatt 2017	Justeres %	Gebyr 2018 eks mva
Eiendom				
Kommunale utleieboliger	Regulering mot gjengsleie for boliger hvor dette er naturlig. De øvrige boligene/husleieavtalene reguleres iht. konsumprisindeks (KPI)			
Linåkerveien	Beløp pr mnd. Beboere betaler egen strøm. Prisøkning som for kommunale boliger.	6 010		
Riserveien	Beløp pr mnd. Beboere betaler egen strøm. Prisøkning som for kommunale boliger.	6 010		
Klokkerudveien, Løken bov.tj	Beløp pr mnd. Beboere betaler egen strøm. Prisøkning som for kommunale boliger.	6 010		
Poppelveien, Bjørkelangen bov.tj	Beløp pr mnd. Beboere betaler egen strøm. Prisøkning som for kommunale boliger.	6 010		
Bjørkelangen medisinske senter	Regulering iht. konsumprisindeks (KPI)			
Omsorgsboliger Bjørkelangen	Pris pr mnd og inkl strøm. Prisøkning som for kommunale boliger.			7 200
Ulvehaugen omsorgsboliger.	Beløp pr mnd. Beboere betaler egen strøm. Prisøkning som for kommunale boliger.	6 600		
Halsnes, minsteleie kr 1 000	Leiepris pr døgn, grunnpris	300	0,0 %	300
	Tillegg pr person	30	0,0 %	30
	Vask	600	0,0 %	600
	Bestilt og ikke avbestilt innen 1 måned før	1 000	0,0 %	1 000
Urskog Fort	Leie lag og foreninger	100	0,0 %	100
	Leie private	500	0,0 %	500
	Kommandantboligen, inkl renhold	500	0,0 %	500
Renholdstjenester	Interne oppdrag pr time	431	0,0 %	431
Utleie av motorvarmere	Alle kommunale bygg	400	0,0 %	400
Kultur				
Kulturskolen	Elevplass kulturskole, alle faste tilbud	1 300	0,0 %	1 300
	Elevplasser skolekorps	700	14,3 %	800
	Elevplass kulturskole, kort semester (etter hhv. uke 8 og 40) og kortere kurs	900	11,1%	1 000
Søskenmoderasjon	25 % for første søsken og 50 % for andre og flere. Må kunne faktureres i lag			
Friplass	Kulturskolen kan innvilge friplass etter egen søknad (behov må dokumenteres / bekreftes)	0		0
	Instrumentleie	400	0,0 %	400
	Materialavgift, alle elevplasser	100	0,0 %	100
Folkebad på skolene	Voksne	40	50,0 %	60
	Barn/ungdom	20	100,0 %	40
	Familie	100	50,0 %	150
Bjørkebadet	Sesongkort voksne (august - juni)			2 800
	Sesongkort barn, ungdom, student (august - juni)			1 400
	Sesongkort familie (inntil fem, personer august - juni)			7 500
	Klippekort voksen, 25 klipp			2 300
	Klippekort barn, ungdom, student, 25 klipp			1 400
	Klippekort voksen, 12 klipp			1 150

	Klippekort barn, ungdom, student, 12 klipp			680
Kultur				
	Klippekort familie (inntil fem personer), 12 klipp			3 500
	Enkeltbillett voksen			100
	Enkeltbillett barn, ungdom, student			60
	Enkeltbillett familie (inntil fem personer)			300
	Enkeltbillett pensjonister før kl.15 hverdager			60
	Enkeltbillett siste time, alle			60
	Tilskuerbillett voksen			60
	Tilskuerbillett barn, ungdom, student			0
	Leie av badevakt, pr. time			700
	Leie av baner til konkurranse (pr. bane pr. time), lokale leietakere . Utover billettpris			300
	Leie av deler av basseng (utover billettpris) etter egen avtale. Timepris 1/2 opplæringsbasseng pr. time fra			2 000
Biblioteket, rutiner purring	1. Purring med varsel om nytt forfall			
	2. Purring med varsel om erstatningskrav tilsvarende tap av bok, samt fakturagebyr			
	3. Krav om faktisk erstatning + gebyr.			
	Ved levering reduseres krav til dekning av omkostninger (150 kr).			
Fritidsklubb	Leie til bursdag o.l.	500	0,0 %	500
Kultursal Bjørkelangen	Øving lokale leietakere man - tor (de som mottar kom. kulturtilskudd fra A-H), inntil seks timer			3 000
	Forestillingsdag lokale leietakere man - tor, inntil seks timer			5 000
	Timeleie utover seks timer man - tor, lokale leietakere			600
	Øving lokale leietakere fre -søn inntil seks timer			5 000
	Forestillingsdag lokale leietakere fre - søn inntil seks timer			6 000
	Timeleie utover seks timer fre - søn, lokale leietakere			1 000
	Øving andre leietakere man - tor inntil seks timer			6 000
	Forestillingsdag andre leietakere man - tor, inntil seks timer			10 000
	Timeleie utover seks timer man - tor, andre leietakere			2 000
	Øving andre leietakere fre -søn inntil seks timer			10 000
	Forestillingsdag andre leietakere fre - søn inntil seks timer			15 000
	Timeleie utover seks timer fre - søn, andre leietakere			2 500
	Arrangement med godkjent servering av alkohol, alle leietakere			40 000

	Behov for lyd - / lystekniker faktureres særskilt. Kun godkjent personale kan benytte teknikk i kultursalen.			
Kultur				
Andre kulturrom Bjørkelangen	Forestilling / konsert B218 og tilsvarende man - tor, lokale leietakere, inntil seks timer			2 000
	Forestilling / konsert B218 og tilsvarende fre - søn, lokale leietakere, inntil seks timer			3 000
	Rom som brukes som tilleggsrom ved forestillinger, lokale leietakere. Pr. time			200
	Forestilling / konsert B218 og tilsvarende man - tor, andre leietakere, inntil seks timer			4 000
	Forestilling / konsert B218 og tilsvarende fre - søn, andre leietakere, inntil seks timer			6 000
	Rom som brukes som møterom eller tilleggsrom ved forestillinger, andre leietakere. Pr. time			1 000
Flerbrukshall Bjørkelangen	Halleie idrett. Pris for tildelt hallflate pr. time (jfr. motytelse med billett- og tilsynsvaktordning)			200
	Halleie til andre aktiviteter etter særskilt avtale			

Kirkelig fellesråd	<i>Justeres med KPI i 2018</i>			
Festeavgift gravsteder	Gjelder pr grav	180	0,0 %	180

Investeringsprosjekter – ikke realiserte/gjennomført til kostnad under budsjett

Prosjekt nr.	Prosjekt (beløp i 1000)	Beløp	Gjennomført	Ikke gjennomført
26502	LINÅKERVEIEN RESSURSENTER	500		x
22205	SETSKOG SKOLE - OLJEKJEL	2 372	x	
26140	BRANNDOKUMENTASJON	861		x
30303	OPPDATERING EIENDOMSKARTVERK	1 000		x
33246	HEMNES SENTRUM	600	x	
38502	HALSNES	1 135	x	
38503	OPPGRADERING DAMMER	2 000		x
12010	IKT GRUNNSKOLE	1 000		x
30300	DIGITAL KARTBASE	384	x	
31227	MYRVOLL/OVERMO	813	x	
Sum		10 665	5 304	5 361

Oversikten viser tidligere vedtatte investeringsprosjekter som ikke vil bli gjennomført eller er realisert til en lavere prosjektkostnad enn budsjettet i 2017. Beløpet vil bli inndratt, og inngå som bruk av ubrukte lånemidler i fellesfinansieringen av foreslåtte investeringer i 2018.

Økonomisk oversikt på tjenestenivå

	Budsjett 2018
Oppvekst og utdanning	Hele tusen
Kommunalsjef oppvekst og utdanning	16 302
Skolesektoren	150 108
Voksenopplæring	1 318
Barnehagesektoren	114 936
Barnevern	32 295
Helsestasjonen	13 593
Pedagogisk utviklingstjeneste	9 135
Bolig enslige mindreårige	919
Sum oppvekst og utdanning	338 306
Helse og rehabilitering	
Kommunalsjef helse og rehabilitering	8 710
Sykehjemsplasser	121 212
Hjemmeboende og rehabilitering	75 699
Tjenester ved nedsatt funksjonsnivå	53 017
NAV	36 096
Tjenestekontor	5 949
Psykisk helse	11 184
Kommuneoverlege	10 324
Sum helse og rehabilitering	322 191
Tekniske tjenester og kultur	
Kommunalsjef tekniske tjenester og kultur	20 879
Kommunalteknisk drift	9 673
Forvaltning kart og oppmåling	1 324
Eiendomsforvaltning	35 334
Kultur	28 561
Selvkosttjenester	-
Sum tekniske tjenester og kultur	95 771
Samfunn og utvikling	
Samfunn og utvikling	12 979
IT	10 242
Sum samfunn og utvikling	23 221
Stab administrasjon og HR	26 673
Stab økonomi	12 719
TOTALT	818 880

Tildelt netto ramme sektorer og staber før nye tiltak

Oversikten viser hvilke tiltak som danner grunnlag for beløpene i «tildelt netto ramme» under økonomiske rammer på sektorer og staber.

Priskompensasjon og lønnsoppgjør er gitt på alle områdene (gjelder ikke selvkost). Der hvor det i tidligere økonomiplaner er gitt tiltak uten varig effekt eller endring i beløp i fireårsperioden, er dette hensyntatt på det enkelte område. Det samme gjelder politiske vedtak med virkning i 2018.

	(1000 kr)
Rammer medio august, eks tiltak 1. tertial	771 672
Priskompensasjon, inkl. kirken	2 641
Sentralt lønnsoppgjør (helårseffekt oppgjør 2017) inkl. kirken	8 277
Administrative endringer	-956
Oppvekst og utdanning:	
Refusjonskrav barn i private barnehager (øk-plan 2016-2019)	-600
Integreringstilskudd bolig enslig mindreårige (øk-plan 2017-2020)	-300
Økt lærertetthet, bortfall statlige midler (øk-plan 2017-2020)	1 207
Barnevernvakt (K-sak 16/17)	246
Helse og rehabilitering:	
Kreftkoordinator (øk-plan 2016-2019)	70
Oppgradering trygghetsplasser (øk-plan 2017-2020)	1 500
Økonomisk sosialhjelp (øk-plan 2016-2019)	-1 000
Integreringstilskudd (øk-plan 2017-2020)	100
Bemanningsfaktor sykehjem (K-sak 39/17)	2 206
Oppjustert helårseffekt leie av grunn (K-sak 55/17)	800
Tekniske tjenester og kultur:	
Gradvis innføring av fagleder kulturskole (øk-plan 2017-2020)	140
Årlig indeksregulering lag og foreninger (øk-plan 2016-2019)	96
Justering av ramme ihht budsjett 2018 NRBR	445
Samfunn og utvikling:	
Midlertidig skole Bjørkelangen (øk-plan 2017-2020)	-600
Kommuneplan/sectorplan (øk-plan 2017-2020)	-750
Høyhastighetsjernbane (engangsbevilgning 2017, F-sak 88/17)	-50
Sum tildelt netto rammer før nye tiltak i øk-plan 2018-2021	785 144